

**Archeologie
West-Friesland**

Jaarverslag 2023

Gemeente Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Hollands Kroon,
Koggenland, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec
en Texel

1573

Uit Hoorn vaart de Geus
De Slag op de Zuiderzee
'Vrijheid!' schalt de hoorn

Michel Groothedde

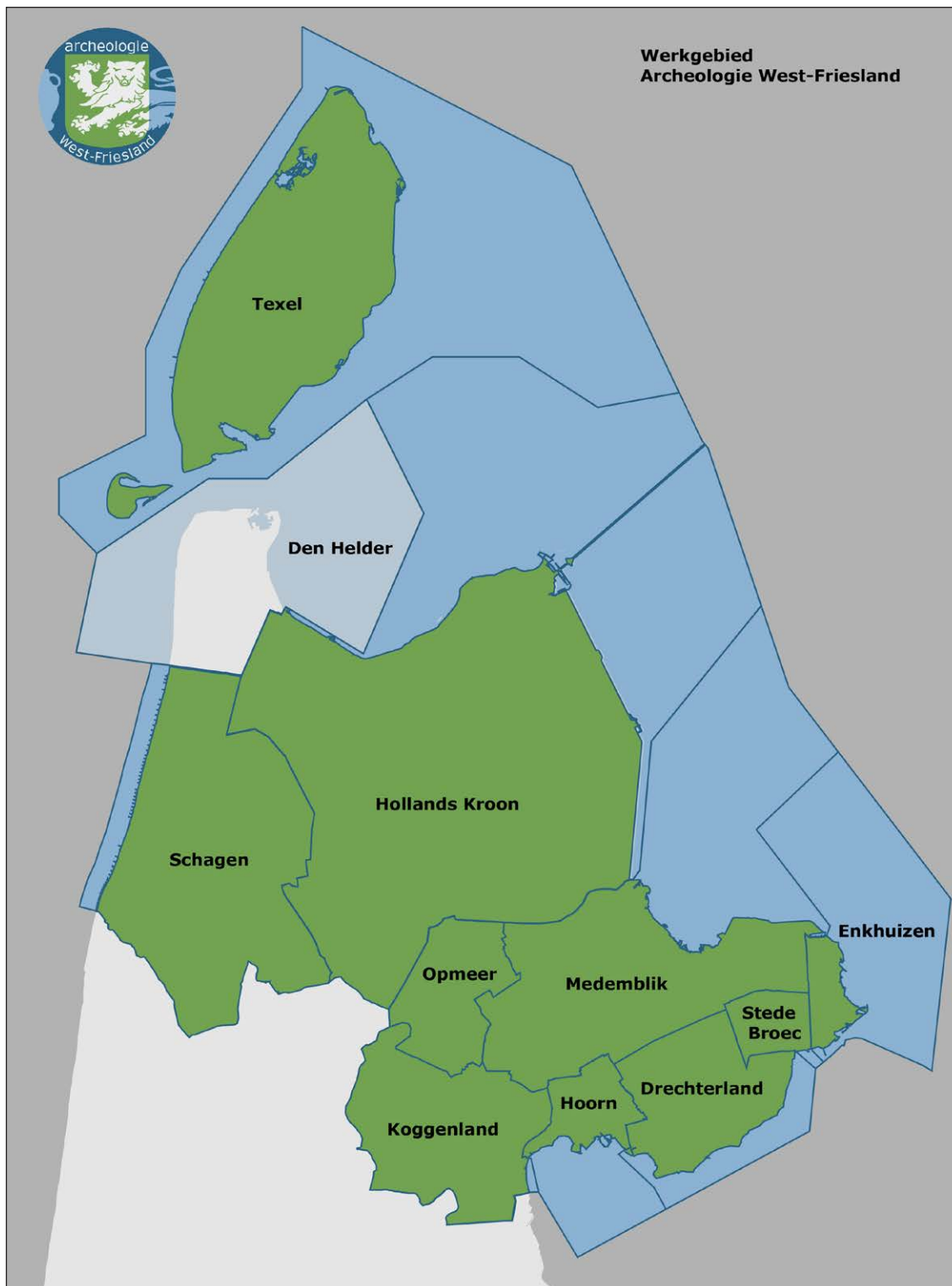
Afbeelding voorblad: Een bont Prinsgezind gezelschap slaat op de trommel, viering Slag op de Zuiderzee op de brug van het Oostereiland in Hoorn op 15 oktober 2023.

**Jaarverslag Gemeenschappelijke regeling
Archeologie West-Friesland 2023**

**Gemeente Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Hollands Kroon,
Koggenland, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en
Texel**

Tekst en redactie:
Met een bijdrage van:

Michiel Bartels
ArcheoODC
Eva de Bruijne
Dieuwertje Duijn
Anne de Groot
Joost Lubbers
Frank Postma
Fleur Schinning
Carla Soonius

© Archeologie West-Friesland 2024

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, film, fotokopie, digitaal of geautomatiseerd systeem zonder voorafgaande toestemming van de copyrighthouders en de auteur.

De uitgever heeft de inhoud met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Ondanks deze zorgvuldigheid kunnen gegevens zijn veranderd of onjuist zijn weergegeven.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	8
2. Taak/missie	9
3. Organisatie, Personeel, Huisvesting	9
4. Certificering	12
5. Publieksbereik	12
6. Ontvangen en gegeven Schenkingen	13
6.1 Prehistorische collectie mw. Maris	13
6.2 Texel, Oude Wrak en Nieuwe Wrak	13
6.3 Studiecollecties	14
7. Educatie	14
7.1 Archeologie les	14
7.2 Praktijkschool	14
8. De website	15
Redesign website	15
Social media	15
Podcasts	15
Documentaire	15
Glossy's magazines	15
Kranten en websites	16
9. Bouwen, saneren, slopen en behouden	17
9.1 Archeologie vriendelijk bouwen	17
9.3 Stolpboerderijen	18
10. PAN, Metaaldetectie en magneetvissen	19
10.1 PAN-Maritiem, Texel	19
10.2. Metaalproject Texel 2023	20
10.3. Metaaldetectie overig, Goudschat van Hoogwoud (Gemeente Opmeer)	20
10.4 Collectie dhr. J. Schekkerman te Tuitjenhorn	23
10.5 Onderzoek Haakbus Hoorn	23
10.5 Magneetvissen	24
11. Lichte Gemeenschappelijke Regeling	24
12. Overzicht van adviezen en overzicht van de gewerkte uren	24
13. Depot Archeologie Hoorn Gebouw A	24

14. Waterbodem en Maritieme Archeologie	25
15. Slag op de Zuiderzee 1573	25
15.1 Viering Slag op de Zuiderzee, het jubeljaar	26
15.2 Westfries Archief	26
15.3 Westfries Museum	27
15.4 Archeologie West-Friesland	27
15.5 Publieksviering	28
15.6 Oud Hoorn	29
15.7 Documentaire	29
16. Nationaal Archeologiecongres De Reuwendagen	30
16.1 Woensdag 15 november	30
Het excursieprogramma	30
ReuvenSHap	33
16.2 Donderdag 16 november	33
ReuvenSNacht	34
ReuvenSWord	34
ReuvenSRave	34
ReuvenSRock	35
ReuvenSSwing	35
16.3 Vrijdag 17 november	36
17. Beleidsmatige ontwikkelingen in de Westfriese Gemeentenen de regio	37
17.1 Drechterland	37
17.2 Enkhuizen	38
17.3 Hollands Kroon	39
17.4 Hoorn	40
17.5 Koggenland	41
17.6 Medemblik	41
17.7 Opmeer	42
17.8 Schagen	42
17.9 Stede Broec	43
17.10 Texel	43
18. Provinciaal depot & museum Huis van Hilde, Castricum	44
19. Erfgoedinspectie	44
20. Inventarisatie en beheer collecties particulieren en instellingen	44
21. Samenwerkingsverbanden	44
Rijksdienst Cultureel Erfgoed.	44
Mooi Noord-Holland	45
Convent van Gemeentelijk Archeologen	45
Archeologische Werkgemeenschap Schagen/AWN afdeling 9	45
Omgevingsdienst Noord Holland Noord	45

22. Jaarplan 2024	46
Personeel/huisvesting	46
Financiën/tarifering	46
Advisering	46
Beleidskaarten	46

Bijlagen

Bijlage 1 - Activiteiten medewerkers Archeologie West-Friesland	47
Bijlage 2 - Actorregister	56
Bijlage 3 - Overzicht projectadviezen 2023	57
Bijlage 4 - Verschenen rapporten en notities	59
Bijlage 5 - Speech wethouder Boomgaars (17-11-2023)	60
Bijlage 6 - Nieuwsberichten Goudschat Hoogwoud (P. Veenstra)	61

1. Inleiding

De archeologische advisering voor de 10 gemeenten binnen de samenwerking heeft in 2023 overuren gedraaid. Vanwege de versnelling van de woningbouw zijn door gemeente, ontwikkelaars en particulieren veel verzoeken voor archeologisch advies bij AWF terechtgekomen. Tevens is vanwege de waterveiligheid, zoals dijkbouw en de energietransitie zoals kabeltrace's veel vraag naar archeologisch advies. Daarnaast worden in de steden en dorpen ook infrastructurele zaken als kabels en leidingen, ondergrondse vuilcontainers etc grootschalig opgepakt, hetgeen weer tot veel advieswerk heeft geleid. De particuliere woningbouw in de steden en de dorpslinten is daarnaast in volle vaart verder gegaan.

Ook de aanstaande invoering van de Omgevingswet zorgde bij de adviseurs voor een verhoogde hoeveelheid taken om alles zoveel mogelijk conform de nieuwe eisen in te richten. Niettemin zijn alle quickscans en andere adviezen binnen redelijke termijnen geleverd.

Het jaar 2023 was een jubeljaar. Waar in 2022 De geboorte van Nederland was gevierd, werd in dit jaar de 450 jarige verjaardag van de Slag op de Zuiderzee tussen de Watergeuzen en de Spanjaarden herdacht. Hiervoor werd samen met de andere erfgoeddiensten van de gemeente en de samenwerking binnen West-Friesland uitgekapt op de terreinen van archeologie, geschiedenis, kunst en theater. Het vormde een opleving in het historisch bewustzijn van de Westfriezen, dat het leven in vrijheid na jaren van burgeroorlog, ook in de huidige wereld met veel conflicten, niet vanzelfsprekend is. Het was voor AWF een mogelijkheid dat alles wat in de afgelopen jaren was bereikt voor het grote publiek herkenbaar te maken.

drs. Michiel H. Bartels, gemeentelijk archeoloog van Hoorn

drs. Carla M. Soonius, regio-archeoloog West-Friesland

P. C. Meijers, teamhoofd Erfgoed-VVH, Hoorn

2. Taak/missie

De taak en missie van het samenwerkingsverband is wat betreft de advisering en ondersteuning aan gemeenten in vergelijking met 2022 onveranderd gebleven. Dit jaar heeft wel meer nadruk gelegen op de voorbereiding en invoering van de Omgevingswet en het proefdraaien met de Omgevingstafel in verschillende gemeenten.

De uitvoering van archeologische onderzoeken, met uitzondering van de veldtoets, valt buiten de lichte GR. Over de meest boeiende onderzoeken wordt in de jaarlijkse [Archeologische Kroniek Noord Holland](#) verslag gedaan.

3. Organisatie, Personeel, Huisvesting

Het ambtelijk kernteam van functionarissen bestond in 2023 uit de senior-archeologen drs. Michiel Bartels, drs. Sander Gerritsen, drs. Carla Soonius, dr. Christiaan Schrickx, drs. Bart ter Steege en de archeologen drs. Dieuwertje Duijn, Jasper Leek MA, Anne de Groot MA en Fleur Schinning MA. Archeoloog Sil Veenstra MA is het hele jaar als Junior Adviseur Archeologie ingezet

Archeologisch assistenten Etienne van Paridon, Cees de Boer en Lorenzo Ruijter hebben hun werk voortgezet.

Office Manager Petra Leek heeft promotie gemaakt en is directie-assistent geworden van de centrale leiding van de Gemeente Hoorn. Zij nam op 17 augustus afscheid. Voor haar in de plaats is op 1 oktober 2023 Rina Klein gestart als Office Manager.

Aad Weel en Joost Lubbers hebben de buiteninspecties, monitoringen en het metaaldetectiewerk voortgezet.

Groepsfoto van het team Erfgoed op de Oude Veiling in Zwaag op 22 juni 2023.

Archeoloog/materiaalspecialist Wytze Stellingwerf MA heeft in 2023 zijn werk voortgezet en is aan het eind van het jaar overgestapt naar de Provincie Noord Holland om bij het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten te Castricum zijn werkzaamheden voort te zetten.

Het vaste team van vrijwilligers is in 2023 weer volop aan de slag gegaan. Ans Vissie en Els Winters voor leer- en textielvondsten, Lies de Sitter voor de botanie, Bert Balk, Dolf van Doorm, Leo van den Thillart, Peter van Oudheusden en Simon Vreeker voor de vondstenwasserij, materiaalrestauratie en veldassistentie. Frank Pennekamp heeft zijn taken weer opgepakt. Frank Postma heeft zich het gehele jaar bezig gehouden met de numismatiek en het vullen van de website van Portable Antiquities Netherlands (PAN). Hans van Poelje bleef all round vrijwilliger en heeft zich toegelegd op de digitale fotografie en het maken van drone-beelden.

Op Texel was in 2022 weinig activiteit met vrijwilligers. Paul Dekker heeft zijn metaaldetectie voortgezet voor AWF. Annet van Boven en Guus Lange hebben op Museum Kaap Skil te Oudeschild geassisteerd met de vondstverwerking en documentatie van zowel land- als scheepsvondsten.

De Saxion studente Popke Veenstra uit Midwoud heeft zich voor haar scriptie toegelegd op het postmiddeleeuws aardewerk uit Beauvais (F.) en is met een dikke 9 in november 2023 te Deventer afgestudeerd.

(links) Een bord van Beauvais aardewerk uit de scriptie van Popke Veenstra.

De UvA studente Lenna Bartens is op 25 september gestart als stagiaire voor onderwerpen gerelateerd aan de drooglegging van de Zuiderzee/Wieringermeer.

Op 3 maart werd ons pand bezocht door een insluiper met diefstal als doel. Het personeel van AWF heeft de dief zelf vastgezet en daarna de politie gewaarschuwd. Vervolgens heeft de politie de man gearresteerd en afgevoerd.

In de dagen daarna is de beveiliging van het pand opgeschroefd. Nu beschikt het gebouw over een afdoende alarmsysteem met doormelding en is zomaar insluipen overdag verleden tijd.

Politie grijpt op Nieuwe Steen in Hoorn inbreker in de kraag

Hoorn ■ De politie heeft donderdagochtend op de Nieuwe Steen in Hoorn een inbreker in de kraag gevat. Het gaat om een 56-jarige man uit Hoorn. De politie kreeg een melding dat iemand bezig was in te breken bij een bedrijfspand op de Nieuwe Steen. Ter plaatse troffen agenten de 56-jarige ver-

dachte, die volgens ooggetuigen geboeid werd afgevoerd. „Zijn rol bij de inbraak wordt verder onderzocht”, aldus een politiewoordvoerder. De man had geen buit bij zich. „Het lijkt erop dat hij op tijd gepakt is.” Of de man inbrekerswerktuigen bij zich had, kan de politiewoordvoerder niet bevestigen.

Krantenknijsel uit het Noord-Hollands Dagblad van 3 maart 2023 over de insluiper.

De loods aan de Oude Veiling 35 te Zwaag is ongewijzigd gebleven. De was-, spoel, droog- en opslagfunctie bleef hier gehandhaafd. Tevens vinden hier 'vuile' werkzaamheden plaats als het zagen van houtmonsters. LED lampen zijn aangeschaft om in de depotruimte te worden opgehangen.

De jaarexcursie op 22 juni toog dit jaar van Hoorn naar Medemblik per stoomtram. Vanaf Medemblik werd naar Wervershoof gewandeld langs de Vooroever. Hier werd met succes gezocht naar afgespoeld bewerkt vuursteen. Vanaf Wervershoof ging de tocht per OV bus door naar het depot in Zwaag. Hier werd een smakelijke bbq geserveerd en de jaarlijkse groepsfoto gemaakt.

*(boven) Zoeken naar scherven en vuursteen op het strand van Onderdijk.
(onder) Els Winters legt uit wat zij de afgelopen jaren aan archeologische vondsten heeft aangetroffen.*

4. Certificering

In april 2023 vond de interne audit plaats. Dit is uitgevoerd door een archeoloog van de gemeente Alkmaar. Met deze gemeente bestaat een samenwerking, waarbij de interne audit door een archeoloog van de andere gemeente wordt uitgevoerd. Bij de interne audit zijn geen afwijkingen gevonden.

In mei 2023 vond verder de jaarlijkse externe audit plaats door Kiwa Nederland BV. Deze audit is goed verlopen, er zijn slechts enkele kleine afwijkingen vastgesteld. Deze afwijkingen zijn teruggekoppeld aan de collega's van cluster Archeologie en de archeologische werkprocessen zijn op detailniveau aangepast.

In 2023 is de actorstatus van Fleur Schinning en Jasper Leek met succes verlengd voor de periode van vier jaar. De bij AWF werkende actoren binnen de archeologie zijn terug te vinden in het [actorregister](#).

5. Publieksbereik

Archeologie West-Friesland streeft ernaar om zoveel mogelijk resultaten van het archeologisch onderzoek in West-Friesland te delen en archeologie onder de aandacht te brengen onder het Westfries publiek.

Aan de Nationale Archeologiedagen is vanwege de Reuwendagen niet meegedaan.

AWF was actief tijdens de Open Monumentendag van 14 september in Hoorn. De 'onderaardse gang' van het Glop was opengesteld. Dit gemeentelijk archeologisch monument trok zoals gebruikelijk veel kijkers. Verder participeerde AWF op de gebruikelijke terreinen in Hoorn. In Enkhuizen werden de fraaie vondsten van opgraving De Cuyp tentoongesteld in het oude stadhuis. Hier onder bevond zich ook het bijzondere houten scheepsluik van een 17de-18de-eeuwse haringbuis. Dit was een veelvoorkomend sloopstypen waar eigenlijk nooit eerder dergelijke resten van zijn gevonden.

Ook dit jaar was de belangstelling aan het Glop weer groot

Op 5 maart hebben archeologen en vrijwilligers wederom een Archeologiemiddag georganiseerd in het Rundveemuseum te Aartswoud.

6. Ontvangen en gegeven Schenkingen

6.1 Prehistorische collectie mw. Maris

Begin januari 2023 ontvingen wij het verzoek van mw. Maris uit Middenmeer of wij ruimte hebben om haar collectie op te slaan. De familie Maris bezit grond in de Wieringermeer en sinds begin jaren '90 verzameld mevrouw Maris elk voor- en najaar scherven en vuursteen van hun land. Begin jaren '90 heeft de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (nu: RCE) op verzoek van mw. Maris onderzoek uitgevoerd op dit stuk land. Vastgesteld is dat er een nederzetting van de Trechterbekercultuur en op enkele meters afstand een tweede mogelijk huisplattegrond uit dezelfde periode bevindt met een intacte cultuurlaag en een aanzienlijke hoeveelheid botmateriaal.

Prehistorische scherven uit de collectie Maris.

Sindsdien heeft mw. Maris elk jaar scherven en vuursteen opgeraapt meegenomen en zorgvuldig bewaard. Nu de jaren vorderen vond zij het tijd om haar collectie over te dragen. De Stichting Archeologie West-Friesland zal de vondsten beheren.

Op 3 februari 2023 hebben Joost Lubbers en Popke Veenstra van Archeologie West Friesland de collectie opgehaald. Het betrof 12 kratten vol met vuursteen en aardewerk met prachtige versieringen kenmerkend uit de Trechterbekercultuur.

Enkele van de topstukken blijven in de privécollectie van mw. Maris. Denk hierbij aan vuurstenen bijlen, een bewerkt stuk hertengewei tot een beitel en enkele grotere stukken versierd aardewerk.

Deze privécollectie is door Archeologie West Friesland gefotografeerd.

6.2 Texel, Oude Wrak en Nieuwe Wrak

Voormalig duiker en NIOZ-onderzoeker Rob Lewis heeft zijn collectie vondsten uit het Oude Wrak en het Nieuwe Wrak samen met de documentatie en dia's gedoneerd aan Archeologie West-Friesland. Alle objecten zijn inmiddels in de provinciale collectie te Castricum terecht gekomen.

Rob Lewis dook in de jaren '70 met Willem Hart, een collega van het NIOZ. Hart heeft wel zijn administratie overgedragen, maar de vondsten door hem gedaan verblijven nog in de particuliere collectie op Texel.

6.3 Studiecollecties

Op verzoek van Annelies Berends, docent aan de HBO Archeologie opleiding Saxion te Deventer, zijn vijf kratten keramiek aan de opleiding geschonken. Dit ten behoeve van het materiaalpracticum van de studenten. Er is een selectie gemaakt van lokale soorten keramiek maar ook vele importmateriaal uit het Middellandse Zeegebied, Azië, en het Rijnland.

Aan het UHI College in Kirkwall op de Orkney eilanden (Schotland, VK) is een halve krat lokale en importkeramiek geschonken ter behoeve van de vergelijkingscollectie. Op de Orkney 's komt veel Nederlands importmateriaal uit de 17de-19de eeuw voor, het is alleen zeer gefragmenteerd.

Aan het Shetland Museum in Lerwick op mainland Shetland (Schotland, VK) is een halve krat lokale en importkeramiek geschonken ter behoeve van de vergelijkingscollectie. Op de Shetlands komt veel Nederlands importmateriaal uit de 17de-19de eeuw voor, het is alleen zeer gefragmenteerd.

Voor alle drie geldt dat het materiaal afkomstig is uit opruiming van de depots in Oudeschild en Hoorn of afkomstig is van niet meer te herleiden of verweesde collecties.

7. Educatie

7.1 Archeologie les

Met het credo "de jeugd is de toekomst van morgen" is educatie op basisscholen een onderdeel van ons plan voor publieksbereik. Ook in 2023 heeft AWF op aanvraag een les over archeologie op basisscholen. Vaak is op de basisschool een actueel thema waar de les archeologie bij aansluit. Met de lessen proberen wij kinderen historisch besef en bewustwording van het verleden bij te brengen. Hierdoor leren kinderen wat zich allemaal onder hun voeten kan bevinden.

7.2 Praktijkschool

In november hebben leerlingen van de Praktijkschool Hoorn/West-Friesland onder leiding van meester Van den Heuvel het depot aan de Oude Veiling 35 bezocht. Cees de Boer en Joost Lubbers hebben hen op interactieve wijze van alles verteld over archeologie. Deze levendige klas was vooral sterk op de objecten vastpakken, zien en doen ingesteld.

Glop lespakket

Team Erfgoed van de gemeente Hoorn heeft in 2022 een erfgoed lespakket ontwikkeld voor primair onderwijs getiteld 'Glop: een reis door de tijd'. Dit is het eerste erfgoed lespakket dat de gemeente structureel gaat aanbieden aan scholen, in samenwerking met het Westfries Museum en de Blauwe Schuit. Per 1 april 2022 kunnen basisscholen in West-Friesland zich aanmelden voor het lespakket. In 2023 zijn er twaalf aanvragen geweest voor het Glop lespakket. Ook zijn er in november door Team Erfgoed twee workshops gegeven over het Glop lespakket aan leerkrachten van basisscholen. Dit werd op aanvraag van De Blauwe Schuit gedaan in het kader van de kinderboekenweek. Hiervoor hebben zich in totaal 21 leerkrachten aangemeld.

8. De website

De website www.archeologiewestfriesland.nl is het gehele jaar succesvol in de lucht geweest. Webredacteur Fleur Schinning heeft regelmatig nieuws op de site gepost. Daarnaast is de content gevuld met alle recente rapporten, notities, artikelen, opgravingen en agendapunten zoals lezingen en open dagen.

Afen toe wordt er een nieuwsbrief rondgestuurd met leuke wetenswaardigheden, nieuwsberichten en updates van de website (zoals de meest recente rapporten). Op de nieuwsbrief kan via de website geabonneerd worden. In 2023 zijn drie nieuwsbrieven verstuurd, naar inmiddels 699 abonnees.

Redesign website

Aangezien onze website alweer ruim 6 jaar oud is, is het tijd voor vernieuwing. Qua websitetechniek en vormgeving is er veel veranderd de afgelopen jaren. Om onze website gebruiksvriendelijker te maken en met de tijd mee te gaan, krijgt onze website een *make-over*. We zijn vanaf het najaar van 2022 met dit project begonnen samen met onze communicatie adviseurs van de gemeente en het internetbureau Qore Digital in Zwaag (voormalig We Brand Creative). De nieuwe website is, na forse vertraging, hopelijk medio 2024 gereed en online.

Social media

Archeologie West-Friesland is naast de website actief op Facebook, Instagram en LinkedIn. Door middel van deze *social media* kunnen we een grotere doelgroep bereiken. Op de Facebookpagina worden nieuwsberichten, filmpjes en foto's van opgravingen, wetenswaardigheden en evenementen gedeeld. De pagina heeft in 2022 inmiddels 1007 volgers.

Op de Instagrampagina worden foto's van uitgevoerde opgravingen gedeeld en komt elke vrijdag een vondst online (#VondstenVrijdag). Daarnaast worden ook actuele nieuwsberichten en evenementen gedeeld via Instagram Stories. In 2023 volgen meer dan 723 geïnteresseerden het Instagramaccount.

Podcasts

Zie: persoonlijke bijdragen, Bijlage 1

Documentaire

Op Texel is in de bioscoop van Den Burg op zaterdag 11 maart de première van De Jurk en het Scheepswrak' getoond. In een aantal scenes kwamen medewerkers van Archeologie West-Friesland voor.

Glossy's magazines

Door NMF/ADC Castricum zijn voor het werkgebied van AWF twee 'Glossy magazines' geproduceerd. Op 23 maart werd het exemplaar over West-Friesland in Kasteel Radboud te Medemblik gepresenteerd.

Op 20 december werd het exemplaar voor Texel in de Lindenboom te Den Burg gepresenteerd.

Door AWF is Archeologie in West-Friesland no. 34 vervaardigd over de Schat van Hoogwoud. Deze is uitgekomen op het moment dat de Goudschat in het RMO werd gepresenteerd.

Kranten en websites

Een overzicht van krantenartikelen, nieuws op websites van AWF blijft achterwege. Dit is te omvangrijk om bij te houden.

Uit handen van gedeputeerde Rosan Kocken ontvangt regioarcheoloog Carla Soonius in kasteel Radboud te Medemblik de glossy magazine over West-Friesland. (foto: Andre Russcher)

Groepsfoto van de gedeputeerde, burgemeester, wethouders en archeologen op het plein van kasteel Radboud met de zojuist verschenen glossy. (foto: Andre Russcher)

9. Bouwen, saneren, slopen en behouden

9.1 Archeologie vriendelijk bouwen

Het geprojecteerde bouwplan aan de Kerksteeg 3 in Medemblik was nadelig voor behoud van het erfgoed. Het gesloopte huis lag aan 'de oudste straat van West-Friesland', bovenop de natuurlijke bult langs de Medemolaca. De kosten voor een archeologisch onderzoek zouden niet in verhouding staan tot de bouwkosten. In goed overleg met gemeente, de ontwikkelaar en AWF is besloten een houtskeletbouw op een plaat van beton te maken. Hiermee is de archeologie op een van de oudste middeleeuwse plekken van West-Friesland in situ bewaard. Archeologische kosten konden worden voorkomen.

Het archeologie vriendelijk gebouwde woonhuis aan de Kerksteeg 3 te Medemblik.

9.2 Monitoring van werken en stilleggingen

Een zeer groot aantal werken is gemonitord. Aad Weel is hier het gehele jaar, samen met Joost Lubbers, druk mee geweest. Het aantal problemen met het niet of slecht opvolgen van de adviezen in de quick scans is beperkt gebleven. Monitoring is een juist middel gebleken voor vindplaatsen waarbij de archeologische waarde niet duidelijk is of waar archeologie-vriendelijk wordt gebouwd.

Aan de Noorderboerenvaart – Molenweg Enkhuizen is in oktober een werk stilgelegd. De ontwikkelaar had verzuimd veiligheidsmaatregelen te treffen, had geen afdoende milieukundig onderzoek laten doen en werkte niet conform de opgenomen archeologische bepalingen in de vergunning. Binnen viel de lucht van de bodemverontreiniging zintuigelijk goed te constateren. Ook waren diverse stukken 17de-eeuws muurwerk en putten te zien. Op last van B&W is het werk gestaakt.

In het gehucht Oost op Texel is op Oost 76a ten behoeve van de uitbreiding van een Michelin sterrenrestaurant een nieuwe locatie aangebouwd. In het getoetste bouwplan werd voorgelegd een ondiepe vloer neer te leggen. Daarop is tot monitoring besloten. De ontwikkelaar/aannemer had AWF niet van het start werk op de hoogte gebracht. Bij aankomst voor de monitoring bleek de bouwput aanzienlijk dieper, op sommige plaatsen 1,2 m – Mv, te zijn ontgraven. Dit was in strijd met de regels, maar het leed was al geschied.

Mede gezien het incident van vorig jaar lukt het daarom nog steeds niet om op het intrigerende gehucht Oost archeologisch grip te krijgen.

Eind februari 2023 was de bouwkuip van de nieuwbouw op Oost 76a uitgegraven.

Bouwzand is in de bouwkuip gestort, de profielwanden tonen een archeologische opbouw.

9.3 Stolpboerderijen

In 2023 zijn in oostelijk West-Friesland vijf stolpboerderijen afgebroken of verbrand:

- Gemeente Medemblik, Wognum, Oosteinderweg 70: verbrand door blikseminslag.
- Gemeente Medemblik, Midwoud, Midwouder Dorpsstraat 25: stolp uit 1906 afgebroken. Voorafgaand aan de sloop vond een bouwhistorische opname plaats.
- Gemeente Opmeer, De Weere, Driestedenweg 153: stolp verbrand door blikseminslag.
- Gemeente Drechterland, Hem, De Hout 58: stolpschuur uit 1924 afgebroken.
- Gemeente Drechterland, Oosterblokker, Oosterblokker 176. Voorafgaand aan de sloop vond een bouwhistorische opname plaats. Er zijn houtmonsters gezaagd uit het vierkant om het bouwjaar te kunnen bepalen. De stolp is waarschijnlijk in de 18de eeuw gebouwd.

In de gemeente Texel is minimaal één stolpboerderij afgebroken, namelijk Oosterweg 9 in Oosterend. Voorafgaand aan de sloop vond een bouwhistorische opname plaats. Er zijn houtmonsters gezaagd uit het vierkant om het bouwjaar te kunnen bepalen. De stolp is waarschijnlijk in de 18de eeuw gebouwd.

10. PAN, Metaaldetectie en magneetvissen

10.1 PAN-Maritiem, Texel

Ook in 2023 heeft AWF weer een bijdrage geleverd aan het PAN-Maritiem project. Zo staan er nu 92 vondsten online afkomstig van het wrak aangeduid met Burgzand Noord 9 ook bekend als Twee-kanonnenwrak. Het gaat waarschijnlijk om een grote (lengte 40-45 m) bewapende straatvaarder met drie dekniveaus, gebouwd tussen 1640 en 1645 en vergaan tussen 1655 en 1670. Van de scheepsuitrusting zijn vijf schijfblokken en vier geleide-ogen ingevoerd evenals een peillood. Van de bewapening van het schip zijn vier gietijzeren kanonnen ingevoerd waarvan drie 8 ponders en één 6 pponder. De zeven onderdelen van rolpaarden behoorden ook tot de bewapening evenals een kardoesprikker, een kanonsloop-stamper, een kruitschep, een houten kruittokertje (apostel), musketkogels, kanonskogelkalibermeetringen en een prachtig geornamenteerde houten lontstok. Een loodblok met stempels vormde een onderdeel van de ballast. Een heidebezem valt onder schoonmaakgereedschap. Een blokschaaf was eveneens gereedschap. Een tabaksdoos en een leren laars zijn voorbeelden van persoonlijk eigendom. Van het kombuisgoed is roodbakkende aardewerk van Nederlandse makelij ingevoerd waaronder een grape en een kom. Een schuimspaen behoort ook tot deze categorie. Een lepel en een leren kan behoren tot de categorie eet- en drinkgerei. Opvallend zijn de borden van in de Nederlanden uiterst zeldzame Noord-Italiaanse waar: sgraffito en bichroom en polychroom gemarmerd goed. Het productiecentrum moet zeer waarschijnlijk in Pisa worden gezocht. Het luxe aardewerk, waarvan er twaalf zijn ingevoerd, was waarschijnlijk als lading aan boord. Deze voorwerpen bevinden zich in particuliere collecties op Texel.

In 2023 zijn ook vondsten van een wrak met de aanduiding Zwavelwrak ingevoerd. Het gaat waarschijnlijk ook om een straatvaarder die vermoedelijk in 1735 tijdens een storm is gezonken. Vier lepels, een glazen beker en een bord behoorden tot het eet en drinkgerei. Op de bak van een aantal lepels is het merk 'HPS KK' rond het wapen van Amsterdam aangebracht. 'HPS' verwijst naar Harmen Pietersz Schagt, lepelmaker in Amsterdam in het tweede en derde kwart van de 18de eeuw. Een kandelaar, een olielamp en een deel van een kroonluchter waren deel van de verlichting. Twee schoenen (maat 41 en maat 42) en een luizenkam behoorden tot het persoonlijke eigendom van de bemanning. Een leren etuitje waarschijnlijk een soort notitieblokje en een met leer beklede houten kaft van een 17de-eeuws boekje voorzien van messing boekbeslag waren waarschijnlijk ook eigendom van één van de opvarenden. Een grote houten pollepel is vermoedelijk een stukje huisvlijt van één van de bemanningsleden. Deze voorwerpen bevinden zich in particuliere collecties op Texel.

Van Scheurrak SO1 zijn in 2023 muntgewichten, tapkranen, passers en vingerhoeden ingevoerd. Deze voorwerpen bevinden zich momenteel in het nationaal archeologisch depot in Lelystad. In 2024 kan dit aangevuld worden met de vondsten van de sportduikers.

10.2. Metaalproject Texel 2023

Met het Metaalproject Texel zijn ook in 2023 stagiairs van AWF onder leiding van Wytze Stellingwerf druk bezig geweest om vondsten te selecteren. In totaal zijn uit deze selectie 128 vondsten in PAN ingevoerd. Dit keer ging het o.a. om meerdelige gordelsluitingen, vingerringen, pijpgerie, gespen en delen van een beugeltas. Miniatuur vaatwerk en miniatuur gereedschap werd ongetwijfeld gebruikt als speelgoed door de Texelse jeugd. In totaal zijn er de afgelopen jaren ruim 950 vondsten geselecteerd, beschreven en in PAN ingevoerd.

10.3. Metaaldetectie overig, Goudschat van Hoogwoud (Gemeente Opmeer)

Lorenzo Ruijter vond in 2021 met zijn metaaldetector op een terrein te Hoogwoud voorwerpen van zilver en goud. De gouden voorwerpen bleken Ottoonse oorhangers (Halbmondfibel). De munten waren van zilver en dateren in de vroege tot midden 13de eeuw. De vondst mag zeer uitzonderlijk worden genoemd. Een vergelijkbare vondst uit deze periode is in West-Friesland alleen nabij Schellinkhout gedaan. Het betrof een enkel stuk. Het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden toonde inhoudelijk en museaal interesse in deze vondst en bestempelde het 'van Nationaal Belang'. De vinder, AWF, het RMO en de Stichting Archeologie West-Friesland ondersteunden de conservering, restauratie, documentatie en het onderzoek naar deze schat. Het leidde tot het schrijven van een folder in de serie Archeologie in West-Friesland (no. 34)

Burgemeester van Opmeer Gerard van Hengel en vinder Lorenzo Ruijter feliciteren elkaar nabij de vitrine van de goudschat in het Rijksmuseum van Oudheden.

De schat werd op 9 maart 2023 in het bijzin van de directie van het RMO en het voltallige college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Opmeer gepresenteerd.

Behalve de vondst was bijzonder dat stagiaire Popke Veenstra zich had verdiept in de 10de-eeuwse adellijke kleding, de haardracht van de vrouwelijke elite uit deze tijd en de draagwijze van de sieraden, specifiek de oorhangers. Dit leverde zeer inzichtelijke foto's op van de draagwijze van destijds.

Het persbericht vermeldde het inhoudelijke verhaal, Lorenzo met zijn detector, Popke als prinses en natuurlijk de goudschat. Dit werd door de voorlichters van het RMO in Nederland en ver daarbuiten verspreid. Nadat persbureau Reuters het RMO belde en vroeg naar de betrouwbaarheid en echtheid van deze vondst hetgeen natuurlijk werd bevestigd, ging het internationaal los. Nog niet eerder had AWF, de gemeente Opmeer en het RMO internationaal, vooral op de digitale media zoveel exposure gekregen. In de bijgevoegde tabel is door Popke Veenstra bijgehouden waar in die dagen maar ook later de goudschat van Hoogwoud te zien viel. Dit was over alle continenten en vele landen verspreid. Daarnaast heeft vooral Lorenzo vele interviews gegeven en is de vondst in talloze populairwetenschappelijke tijdschriften gepubliceerd. Het is enerzijds aan de zwijgzaamheid van alle medewerkers maar vooral aan de afdeling voorlichting van het RMO te danken dat dit een doorslaand succes werd.

Popke Veenstra als Ottoonse prinses verkleed, een kostuum speciaal door haar gemaakt voor de presentatie van de goudschat. (foto Marcel Rob)

Op de avond van 9 maart werd het verhaal van de vondsten gepresenteerd in café-zaal de Hooge Heeren in Hoogwoud. Lorenzo Ruijter, Christiaan Schrickx en Michiel Bartels hielden ombeurten een presentatie. Het was 4 x full house op deze gure avond in maart. De Ottoonse prinses trad live op, hetgeen veel bijval oogstte. Mensen moesten worden overtuigd dat haar oorhangers niet de echte gouden Halbmondfibel waren zoals opgegraven in het dorp. De exemplaren waren 1.5 x grotere replica's uit de 3D printer vervaardigd van aardappelzetmeel en geverfd met gouden spuitbuslak gemaakt door Harmen de Weerd.

Om na de bekendmaking een eventuele toeloop van andere detectorzoekers in de gemeente Opmeer met bijbehorende neveneffecten te voorkomen had en gezien de eerdere ervaringen in de gemeente West-Betuwe heeft de gemeenteraad besloten om door middel van een [Detectorverordening metaaldetectie bij besluit van 16 februari 2023](#) tijdelijk te verbieden. Hierover is vooraf geen overleg met AWF geweest, noch heeft AWF hierover geadviseerd, het was een autonoom besluit. In de weekends na de bekendmaking van de schat is door politie, handhaving en medewerkers van AWF extra opgelet in het gebied. Hierop zijn geen meldingen binnengekomen van met de detector zoekende personen.

Alhoewel dit besluit op enige verbazing in de detectorwereld mocht rekenen, zijn er bij de Gemeente Opmeer geen formele bezwaren of verzoeken tot vrijstelling binnengekomen. Nadat de maatregel op 1 oktober 2023 weer was ingetrokken, mag worden geconcludeerd dat deze goed heeft gewerkt. In de periode dat de maatregel van kracht was, zijn geen overtredingen geconstateerd.

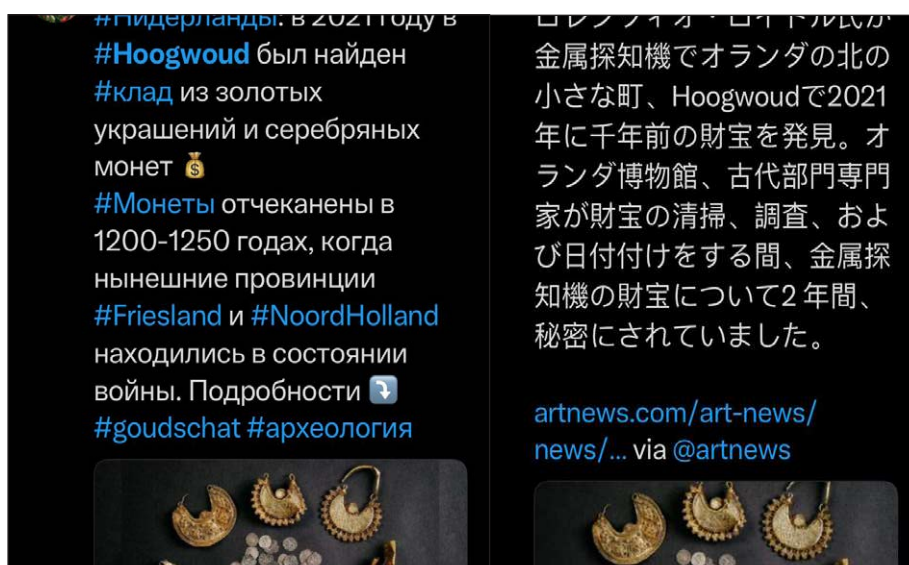
De schat is samen met andere bijzondere de 10de-eeuwse vondsten uit West-Friesland te zien geweest in de tentoonstelling 'Het Jaar 1000' die tussen 13-11-2023 tot in maart 2024 te zien geweest. Bij de opening trad Popke Veenstra wederom op als Ottoonse prinses omkleed met de oorhangers.

Tijdens de opening van de Jaar 1000 tentoonstelling in het RMO te Leiden mocht Popke Veenstra op 12 oktober 2023 de tentoonstellingsbundel in ontvangst nemen.

Het Smithsonian Museum in Washington (VS) heeft de schatvondst van Hoogwoud aangemerkt als een van de 127 topvondsten van 2023. Mooier gaat het niet worden.

In bijlage 6 is het bereik van de nieuwsberichten bijgehouden.

Heel even was Hoogwoud wereldnieuws met een item op een Oekraïense website (links) En een Japanse website (rechts).

10.4 Collectie dhr. J. Schekkerman te Tuitjenhorn

Op 4 september 2023 hebben Michiel Bartels en Joost Lubbers op verzoek van dhr. J. Schekkerman uit Tuitjenhorn zijn collectie gevonden artefacten bekeken.

Dhr. Schekkerman zoekt sinds een aantal jaren met een metaaldetector en kan wat ons betreft als voorbeeld genoemd worden in de metaaldetectorwereld. Zijn vondsten netjes geordend, zoekt enkel met toestemming van de landeigenaar en plaatst zijn vondsten in de Portable Antiquities Netherlands (PAN). Tevens verzamelt hij aardewerk op de velden waar hij zoekt om op die manier een beter inzicht te krijgen in de periode van de gedane vondsten.

Er zijn gelukkig steeds meer metaaldetectorzoekers die de PAN weten te vinden of de gemeente archeoloog van de gemeente waarbinnen de vondst is gedaan. Het is voor de toekomst belangrijk dat metaaldetectorzoekers en archeologen elkaar meer gaan om armen en gebruik maken van de kennis en kunde die elke groep bezit. Een betere samenwerking zal ook onbedoelde of uit onbekwaamheid schatgraverij verminderen.

10.5 Onderzoek Haakbus Hoorn

De reeds lang geleden opgegraven haakbus van het West in Hoorn (Café Bruintje) is onderzocht door conservator Matthieu Willemsen en Casper van Dijk van het Militair Museum te Soesterberg. Met een geavanceerde endoscoop is het binnenste van de haakbus onderzocht. Ondanks het destijds reinigen van het wapen, bleken achterin de loop nog resten origineel kruit te zitten. Deze zijn bemonsterd voor nader onderzoek.

Casper van Dijk en Matthieu Willemsen onderzoeken de Hoornse haakbus.

10.5 Magneetvissen

In 2023 zijn geen incidenten gemeld rondom het magneetvissen. Ook werden geen vondsten gemeld.

11. Lichte Gemeenschappelijke Regeling

Vergaderdata van de GR waren 28 maart in Hoorn en 5 september in Opmeer.

In Koggenland kwam Marja van der Haar weer op haar vertrouwde post. In Hoorn, Hollands Kroon, Medemblik, Opmeer, Schagen, de SED gemeenten en op Texel bleef de personele bezetting van de beleidsambtenaren erfgoed ongewijzigd ten opzichte van 2022.

Door Carla Soonius en Anne de Groot zijn voor diverse groepen collega-ambtenaren van de afdelingen vergunningen, ruimtelijke ordening en projectontwikkeling van diverse gemeente bijpraatsessies gehouden over de Erfgoedwet en de Omgevingswet.

Michiel Bartels, Carla Soonius en Anne de Groot zijn na de gemeenteraadsverkiezingen kennis gaan maken met de nieuwe portefeuillehouder Erfgoed/Archeologie in Drechterland.

In de Lichte Gemeenschappelijke Regeling zijn geen wijzigingen gekomen. Van de Gemeente Hollands Kroon is een verzoek tot toetreding ontvangen. Zodra het moment rijp is bij de centrumgemeente Hoorn, kan hier over worden besloten.

Landelijk zijn wijzigingen in de wetgeving omtrent de GR aangekondigd. Hiervoor is in Noord-Holland Noord een werkgroep samengesteld. Deze zullen in 2024 worden doorgevoerd. AWF zal in de noodzakelijke aanpassingen voorzien.

12. Overzicht van adviezen en overzicht van de gewerkte uren¹

De adviezen komen voort uit de binnengekomen informatie via omgevingsvergunningen, afdelingen ruimte, sloopmeldingen, waarnemingen in het veld, verzoeken van adviesbureaus in de ruimtelijke ordening, makelaars, projectontwikkelaars, krantenartikelen enzovoorts. In 2023 werden binnen de GR 200 adviezen gegeven en quickscans vervaardigd. Adviesdossiers die terugliepen tot 2017 en in een enkel geval zelfs 2012 werden voortgezet.

13. Depot Archeologie Hoorn Gebouw A

Het vondstendepot onder gebouw A aan de Nieuwe Steen 1 is al jaren een knelpunt. Vele malen is aangegeven dat het depot vol of nagenoeg vol is met vondsten uit de Hoornse opgravingen. Gezien het ambitieniveau van onze gemeente met woonwijken en binnenstedelijke ontwikkeling, zullen in de komende jaren meerdere grote en vondstrijke onderzoeken worden uitgevoerd. Voor al deze vondsten is geen ruime meer in het depot.

1 Zie ook bijlage 3.

In gezamenlijkheid zal worden gezocht naar een ruime, bereikbare en toekomstbestendige structurele faciliteit voor de archeologisch vondsten van de Gemeente Hoorn. Op eerdere momenten zijn hier al wensen geuit en plannen gemaakt. Deze zijn echter niet verder opgepakt. De kans bestaat dat straks de wal het schip keert.

14. Waterbodem en Maritieme Archeologie

Markermeer: De stichting ArcheoODC heeft in 2023 op vier wrakken in het Markermeer gedoken. Vanuit de standplaats Monnickendam is een aantal sorties gemaakt. Hier is vooral gezocht op de locaties van de contactpunten zoals aangegeven in het zoekgebied in de provincies Flevoland en Noord-Holland binnen het Hoornse Hop. ArcheoODC heeft het onderzoek naar wrak 30429 gerapporteerd. Met dit rapport heeft het duikteam van Archeo ODC met lof het NAS II/GMA certificaat gehaald. Hierdoor kan het duikteam ook weer nieuwe vrijwilligers opleiden en laten participeren in het onderzoek naar het "verkeersplein van Nederland" dat de Zuiderzee geweest is.

Waddenzee: In 2023 heeft het schisma tussen de verschillende Texelse duikgroepen zich niet hersteld. Wederom zijn geen concrete resultaten bereikt.

In 2023 heeft de RCE Maritiem een grote campagne uitgevoerd op het wrak Burgzand Noord 9 in het Archeologisch Rijksmonument Burgzand. Hierbij is vooral de jonge garde getraind in het duiken in snel stromend water en het documenteren van scheepsresten en vondsten. Verslagen en nieuwsberichten van de campagne staan op de website van de RCE.

De hernieuwde belangstelling van de Rijksoverheid is hoopgevend voor de toekomst. Het onderzoek naar scheepswrakken is dermate specifiek en kostbaar werk dat dit eigenlijk niet zelfstandig door amateurs of bedrijven kan worden verricht.

Nieuw dit jaar was dat de RCE meer naar buiten trad over de verrichtingen en vondsten van het onderzoek maar ook belangstellende en stakeholders uit het eigen apparaat en andere delen van de Rijksoverheid direct betrok bij het onderzoek. Zij werden per pendel naar het onderzoekschip gebracht en konden 'live' het onderzoek vanaf de schuit meemaken. Ook is op Museum Kaap Skil een briefing over de eerste resultaten gehouden.

De hoop is dat in 2024 grootschaliger en diepgravender onderzoek op wrakken die direct met verspoelen bedreigd worden, kan worden uitgevoerd. Dit zowel voor wrakken binnen als buiten het Rijksmonument Burgzand.

15. Slag op de Zuiderzee 1573

Voor de viering van de Slag op de Zuiderzee zijn diverse organisaties binnen en buiten Hoorn actief geweest.

15.1 Viering Slag op de Zuiderzee, het jubeljaar

De samenwerkende zeven Westfriese gemeenten hebben in 2022 een budget voor het project '2022 De geboorte van Nederland' en '1573-2023 de Slag op de Zuiderzee' ter beschikking gesteld. Het betrof hier de financiële ondersteuning van de meer inhoudelijke zaken en gedeeltelijk de publieksviering.

Om de zaken te coördineren is een werkgroep opgezet bestaande uit de Westfriese Erfgoedhoeders: Westfries Museum (Ad Geerdink/Cees Bakker), Westfries Archief (Dirk Dekema/Peter Swart), Erfgoed Hoorn {Archeologie West-Friesland & Monumentenzorg Hoorn, (Michiel Bartels & Eva de Bruijne) en de afdeling Kunst & Cultuur van de Gemeente Hoorn (Margriet Talstra). Deze groep wordt aangevuld met Ron Dol van het evenementen bureau In de Praktijk, tevens lid van het bestuur van Oud Hoorn. Daarnaast is marketeer Jasper Bulteel van de gemeente Hoorn aangeschoven.

Uit deze werkgroep zijn 15 initiatieven groot en klein voortgekomen die in 2023 grotendeels zijn uitgevoerd.

Ter voorbereiding is op bestuurlijk niveau een samenwerking tussen de 'Opstandige Steden' opgezet, geïnitieerd vanuit Dordrecht en Gouda: www.geboortevannederland.nl. Op hoofdlijnen is daarna met de andere Zuiderzeesteden als Monnickendam samengewerkt.

Het inhoudelijke programma viel uiteen in drie delen, verdeeld over het Westfries Archief, het Westfries Museum en Archeologie West-Friesland. In veel van de initiatieven heeft kruisbestuiving plaatsgevonden zodat het tot een geïntegreerde samenwerking en uitvoering kon komen.

15.2 Westfries Archief

Op initiatief van het Westfries Archief is een reizende expositie gemaakt. Die bestond uit vier manshoge cijfers 1572 en 1573 en grote kleurige panelen. De expositie heeft alle zeven gemeenten in oostelijk West-Friesland aangedaan en is te zien geweest in bibliotheken, gemeentehuizen, musea en een winkelcentrum. Op de cijfers en panelen viel van alles te lezen over de historische gebeurtenissen van 450 jaar geleden. Daarnaast is in samenwerking met de Westfriese Bibliotheken en middelbare scholen een educatief programma ontplooid.

De kleurige panelen van de reizende expositie zijn ontworpen en vervaardigd door Studio Louter. Doordat bezoekers hun hoofd door de gaten in de panelen konden steken, gingen zij deel uitmaken van het tafereel dat op het paneel te zien was, bijvoorbeeld de held Jan Haring in de mast. Dit heeft geleid tot veel interactie met het thema en vooral selfies met de mobiele telefoon. Voor elk van de zeven Westfriese gemeenten is een specifiek paneel ontwikkeld.

Vanuit het WFA is het initiatief genomen om de inhoudelijke publicatie 'De Slag op de Zuiderzee 1573, een ommekeer in de 80-jarige oorlog' te realiseren. Uit de eigen gelederen en met gerenommeerde externen zijn de erfgoedbrede hoofdstukken geschreven. De inhoudelijke redactie was in handen van Michiel Bartels, Peter Swart en Jan de Bruin.

Vooral Jan de Bruin heeft in de eindfase van het schrijfwerk gezorgd dat de kern van het verhaal, de slag zelf, op een begrijpelijke en correcte manier op schrift kwam. De producent van het boek was de Stichting Vrienden van het Westfries Archief die samen met Uitgeverij Noord-Holland voor de realisatie, publiciteit en verkoop zorgde. Het boek bleek een groot succes waardoor de oplage van oktober 2203 als snel was uitverkocht. In november is het boek herdrukt.

15.3 Westfries Museum

Wellicht het meest succesvolle deel van de viering met de zeven Westfriesse gemeenten was de theatervoorstelling 'De Slag om het Beeld'. De voorstelling was een productie van Op Roet. De uiterst moderne, interactief opgezette show was een knipoog naar de geschiedenis en de actuele discussie over Jan Pietersz Coen. De zeven Westfriesse burgemeesters traden op als panelleden om de keuze te maken welke held of antiheld op de sokkel moest komen te staan. De wervelende show trok langs theaters in de zes gemeenten en werd daverend afgesloten in Schouwburg Het Park in Hoorn.

Daarnaast vervaardigde het WFM een fraaie online tentoonstelling over het thema.
www.slagopdezuiderzee.wfm.nl

Ook werd een video met een inleiding op het thema gelanceerd.

www.westfriesmuseum.nl/slag-op-de-zuiderzee

Het WFM heeft onder regie van Euène Bakker een toegankelijke educatieve documentaire gemaakt over de Slag op de Zuiderzee.

Educatie – Slag op de Zuiderzee (wfm.nl)

15.4 Archeologie West-Friesland

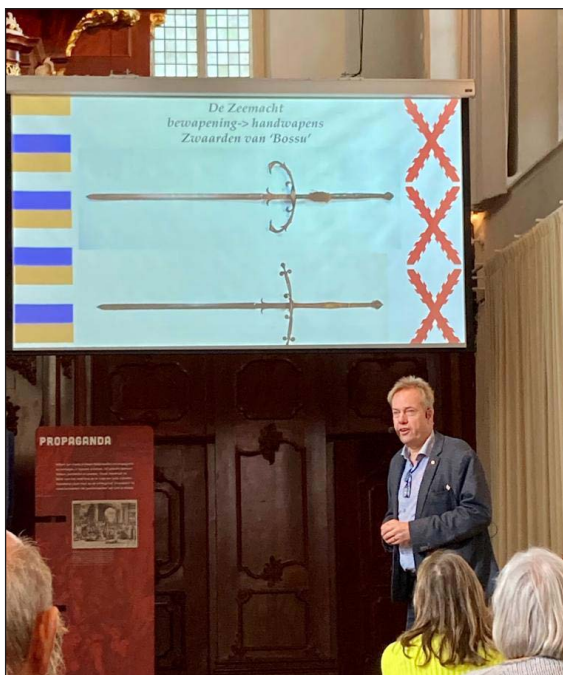
AWF heeft zich vanuit de professie archeologisch geconcentreerd op het sonar scanwerk in het Hoornse Hop, de analyse van de materiële cultuur en de realisatie van het Symposium.

Al jaren was voor de voorbereiding van dit onderwerp AWF met onderzoekschip Hessel Snoek actief op het Hoornse Hop. Dit is in 2021 in een versnelling gekomen door inzet van DEEP/Periplus die ondersteund door budget en inhoudelijke kennis van de RCE totaal 85 km² waterbodem hebben gescand. Dit is in 2023 uitgebreid naar het Enkhuizer Zand. Deze onderzoeken hebben zeer veel scheepswrakken opgeleverd. Echter bij nadere analyse bleek geen van de schepen chronologisch met de Slag op de Zuiderzee te maken kon hebben. Deze waren te vroeg of te laat wat betreft datering. Niettemin is een goede indruk ontstaan van de rijkdom van het maritiem erfgoed op de bodem van de Zuiderzee.

De materiële cultuur van de Opstand is door middel van systematisch archeologisch onderzoek al vele jaren verzameld in de opgravingen. Vuurklokken, muntschatten, penningen, keramiek etc met duidelijk propagandistische beeldtaal illustreerde dit verleden van de strijd. Hiervan zijn de belangrijkste items met hun achtergrond opgenomen in de publicatie.

AWF en zeker de vrijwilligers van AWF hebben tijdens het symposium hun beste beentje voorgezet. Ans Vissie en Els Winters hebben op verzoek een 4 x 6 m grote Bourgondische oorlogsvlag gemaakt. Deze vlag werd als icoon van de strijd door de Westfriese burgemeesters aan het eind van het symposium in de Oostkerk te Hoorn gehesen.

Tijdens het symposium werd door diverse sprekers, die tevens auteurs van hoofdstukken in het boek waren, een inleiding op het thema gegeven. Pianist Arnoud Lansdaal speelde op de vleugel de Feestmarsch uit 1873. De historische muziekgroep De Zoete Inval zorgde voor de muzikale intermezzo's.

Op het symposium geeft Michiel Bartels een lezing over de Slag op de Zuiderzee

Jan Haring (r.) reik de publicatie uit aan de burgemeesters van Opmeer, Hoorn, Enkhuizen en Koggenland (vlnr).

15.5 Publieksviering

Aansluitend op het inhoudelijk programma is door bureau In de Praktijk een groots opgezette publieksviering georganiseerd. Dit vond plaats op zaterdag 14 oktober en zondag 15 oktober. De locatie was de binnenstad van Hoorn en de haven. Het programma op de zaterdag vond ook in de avond plaats. Enkele absolute hoogtepunten hieruit waren de dansgroep Triplets met De Val van Hercules in het Westfries Museum en het dichters/spoken word festival in de Oosterkerk. Het niveau van dit uitverkochte programma lag hoog.

De zondag bestond vooral uit buitenprogramma. Nadat in de ochtend het matige weer was wegtrokken kon in de middag in de zon het programma worden afgewikkeld. Dit was teveel om op te noemen. Belangrijkste evenement van de dag was de vlootschouw waarbij de op zeil varende vloot van Hoorn en omgeving voer langs het schip waarop de verzamelde burgemeesters van Waterland en West-Friesland met hun wethouders en andere genodigden stonden.

Geschat wordt dat tussen de 15.000 en 20.000 mensen de zaterdag en zondag bezochten.

De vlootschouw in de Hoornse haven op 15 oktober 2023.

15.6 Oud Hoorn

Voorafgaand aan de stadswandelingen met als thema *De Slag op de Zuiderzee*, is informatie aangeleverd aan de gidsencoördinator van Oud Hoorn. Met de werkelijke stadswandelingen van Oud Hoorn op vrijdag 14 juli en zondag 16 juli 2023 is meegelopen. De belangstelling was overweldigend.

Voor het kwartaalblad van Oud Hoorn zijn diverse stukken aangeleverd. Medewerking is gegeven aan een tentoonstelling over de Slag op de Zuiderzee in het Oost-Indisch Pakhuis aan Onder de Boompjes.

De Westfriese Bibliotheken organiseerden op 23 september een wandeling langs de voormalige Zuiderzee bij Schellinkhout onder leiding van de jonge historicus Lars Boon.

15.7 Documentaire

Na de viering is in samenwerking tussen de RCE, Bureau Monumentenzorg & Archeologie van de Gemeente Amsterdam en Stichting Archeologie West-Friesland een documentaire gemaakt over de Reis van Bossu. Wouter Waldus (RCE) schreef het script en Yuri van Koevinge maakte de documentaire. Deze werd tijdens de Reuwendagen als voorpremière gedraaid.

16. Nationaal Archeologiecongres De Reuwendagen

Niet eerder werd in Hoorn het nationale archeologiecongres De Reuwendagen gehouden. Het historische jubeljaar 450 jaar Slag op de Zuiderzee vormde hiervoor een goede aanleiding. Schouwburg het Park leek de geschikte locatie.

Na lobbywerk in 2019-2021 was de Reuwendcommissie overtuigd dat Hoorn over genoeg voorwaarden beschikte om dit nationale congres te houden. Bereikbaarheid, beschikbaarheid van hotels etc waren allemaal in orde.

Vastgesteld werd dat het reguliere congres op 16 en 17 november 2023 in Hoorn zou plaatsvinden. Op initiatief van gaststad Hoorn is daar een extra middag aan toegevoegd. Dat werd de woensdagmiddag 15 november. De wens was om niet alleen in een congreszaal te zitten, te luisteren en te discussiëren maar ook daadwerkelijk de archeologie en het landschap van Hoorn, West-Friesland en de zeedijken te gaan bezoeken. Daarnaast nam de gaststad de verantwoordelijkheid voor het avondprogramma op zich.

De voorbereidingscommissie op 1 maart 2023 voor het Statenlogement te Hoorn.

16.1 Woensdag 15 november

Het excursieprogramma

Onderdeel 1: De zeedijken van West-Friesland en Waterland

Onder leiding van de dijkspecialisten Jan Willem Oudhof (Buro de Brug), Jeroen Flamman (Vestigia) en Sander Gerritsen (AWF) werd voor een groep van 45 personen per touringcar het dijktracé Hoorn-Scharwoude gereden. Op bepaalde plekken waar onderzoek plaats had gevonden werd uitgestapt. In de bus werd volop gesproken over de complexiteit van het onderzoek en dat je af en toe ook geluk moest hebben. De ontdekking van de grote sluis ten noorden van Monnickendam was er daar een van. Bij Katwoude werd in het gebouw van de Alliantie Markermeerdijken de tijdelijke expositie bekeken en de thematiek van het dijkonderzoek verder toegelicht.

Onderdeel 2: De prehistorie van West-Friesland

Onder leiding van de prehistorici Liesbeth Theunissen (RCE), Wouter Roessingh (ADC) en Carla Soonius (AWF) werd met 32 man per touringcar een bezoek gebracht aan het Rijksmonument de Eendenkooi nabij Wervershoof waar grafheuvels uit de bronstijd zijn te zien. Daarnaast is een bezoek gebracht aan het opgravingsterrein in Opperdoes. De afsluiting vond plaats in het Rundveemuseum in Aartswoud,

waar de problematiek van het Archeologisch Rijksmonument Aartswoud via een powerpoint werd gedeeld. De vrijwilligers van het Rundveemuseum gaven tevens een rondleiding voor alle excursieleden.

Onderdeel 3: Monumentenstad Hoorn

Archeoloog en historicus Christiaan Schrickx (AWF) leidde zijn groep van meer dan 20 belangstellenden door de binnenstad van Hoorn. Daarbij werden onder andere het gemeentelijk archeologisch monument Het Glop bezocht en de leegstaande panden van de Gecommitteerde Raden aan de Roode Steen 1 en 14. Tevens werd het kantoor van de Geotrooieerde West-Indische Compagnie aan de Binnenluijendijk bezocht. Dit mede in het kader van het Hoornse slavernijverleden.

(boven) In de bouwkeet van De Alliantie Markermeerdijken werd uitleg gegeven over het dijkversterkingsproject. (onder) De excursie op weg naar de Eendenkooi in Zwaagdijk Oost, na de overvloedige regen was de weg veranderd in een modderpoel.

Onderdeel 4: Slag op de Zuiderzee

De afgelopen jaren vond systematisch non-destructief onderzoek en duikende onderzoek naar de scheepswrakken in het Hoornse Hop plaats. Dat trok de aandacht omdat hier de Slag op de Zuiderzee plaatsvond. Voor de excursie was ene historisch militair landingsvaartuig gehuurd van Keep Them Landing, een verband van oud militairen van het Korps mariniers die deze vaartuigen in stand houden. Gezien het steeds onstuimiger worden weer deze middag werd voor de groep van 29 personen afgezien van een vaartocht naar de Schelphoek, waar veel wrakken liggen. Daarom werd richting Scharwoude gevaren om zo een indruk te krijgen van de weidsheid van het gebied en hoe dicht bij de wal de slag eigenlijk plaatsvond. De twee rondleiders Seger van den Brenk (Periplus) en Liselore Muis (RCE-maritiem), legden aan de deelnemers het onderzoek beeldend uit. Seger deed dit aan boord Liselore Muis in de loods van het Centrum Varend Erfgoed, Daarna werd voor de allereerste keer de documentaire van 'De Reis van Admiraal Bossu' vertoond, vervaardigd door Yuri van Koeveringe (TGVideo).

In het landingsvaartuig gaven Liselore Muis (RCE) en Seger van den Brenk (Periplus) uitleg over het maritiem onderzoek.

De deelnemers aan de excursie kijken uit over het Hoornse Hop.

Totaal deden meer dan 130 personen mee aan de excursies.

Reuvenshap

De middagexcursie werden afgesloten met een gezamenlijk diner in de Oosterkerk. Gezien het weer was de geserveerde Hollandse hap zeer passend. Hiervoor schoven 64 betalende gasten aan, aangevuld met het personeel, studenten en vrijwilligers van AWF.

Na de excursies werd in de Oosterkerk een Oudhollandse maaltijd geserveerd.

Ook het organiserende Reuvenscmité bestande uit Carla Jansen, Marie France van Oorsouw en Nathalie Vossen liet het zich smaken.

16.2 Donderdag 16 november

De Reuvenlesing werd in het Engels gehouden door Felicia Fricke over archeologie, ethiek en de maatschappij en was een zoektocht naar het slavernijverleden in de context van het Nederlandse kolonialisme.

Daarna werd het congres opgedeeld in actuele thema's als de klimaatcrisis, de ontwikkelingen in de Waddenzee, de natte steentijd, onderzoek van dijken, het Nederlandse koloniale verleden in Ghana en het Caribisch gebied. Tijdens deze sessie hield Michiel Bartels een lezing over Hoorn, De West en het slavernijverleden. Het liet zien hoezeer verweven het transport, de handel in slaafgemaakten en koloniale producten in de structuur van de toenmalige stedelijke maatschappij was binnengekomen. Tevens was aandacht voor een scala aan specialismen.

Ter nagedachtenis van de eminente maar veel te vroeg overleden Leidse hoogleraar prehistorie Prof. Dr. David Fontijn werd zijn in Apeldoorn uitgesproken Reuvenzlesing van 2019 in gedrukte vorm uitgegeven en aan alle deelnemers als eerbetoen uitgereikt.

Na de eerste congresdag werd in de Oosterbeek een borrel georganiseerd. Burgemeester Jan Nieuweburg sprak de 400 aanwezigen toe.

Reuvenznacht

Traditioneel hoort bij de Reuvenzdagen ook de Reuvenznacht. Veelal wordt deze in een plaatselijk cultureel centrum of popodium gehouden. In Hoorn ontbreekt echter deze faciliteit in de binnenstad. Daarom werd ervoor gekozen om op drie plekken aan het Kerkplein muziek en poëzie te doen door de archeologen zelf maar ook door professionele krachten.

ReuvenzWord

In Cultureel Centrum De Boterhal was door Marie-France van Oorsouw (Weleer) een poëzie- en spoken word bijeenkomst georganiseerd. Hier trad de stadsdichter van Hoorn Levi Noe op met eigen werk refererend aan de geschiedenis van de stad. Michiel Groothedde, gemeentearcheoloog van Zutphen, las zijn haiku's voor met als thema de 80-jarige oorlog en de Zuiderzee (zie pagina 1). De beroemde archeoloog en dichter Esther Jansma kon vanwege ziekte niet zelf aanwezig zijn. Haar gedichten waren digitaal opgenomen en werden in de Boterhal getoond. Deze gedichten zijn terug te zien op de website van de Reuvenzdagen. [Reuvenznacht - Stichting Reuvenz \(reuvenzdagen.nl\)](https://www.reuvenzdagen.nl)

ReuvenzRave

Na de dichtkunst was het tijd voor muziek en dans. De DJ's Bob & SanderGee draaiden techno, van OldSkool, Groovy tot Acid. In de fraaie laatmiddeleeuwse zaal kwam het geluid en het licht goed binnen en werd een mooie vibe gecreëerd.

Op de Reuvenzborrel zijn burgemeester Jan Nieuweburg van Hoorn en directeur Wim Weijland van het Rijksmuseum van Oudheden druk in overleg.

ReuvensRock

In muziekcafé 't Kroegie traden metal- en punkbands op. In de bezetting van de band waren vaak meerdere archeologen aan de instrumenten. Drie bands vulden de avond. Rage against the Graafmachine onder leiding van Bart ter Steege (AWF), Cannabalistic Squirrel uit Doetinchem en de Twentse formatie Schuttersput.

Zowel eigen werk als beukende covers werden ten gehore gebracht. De kroeg stoomde van zweet, adrenaline en decibellen.

ReuvensSwing

In Huis Verloren zorgde DJ Miss Twist voor de kracht van vinyl. In het begin van de avond was het was lastig om de voetjes van de vloer te krijgen, de meeste archeologen zijn geen danstypes. Naarmate de avond vorderde veranderde dat en werd er vrolijk rondgedanst op bop, rock & roll, groove, swing en ska. Op de uiteindelijk dampende dansvloer was het laatste nummer van Dolly Parton. Met de klassieker 'Jolene' werd de Reuvensnacht afgesloten.

DJ SanderGee draait techno in de Boterhal.

Optreden van Rage against the Graafmachine met links gitarist Bart ter Steege en rechtsachter bassist Sil Veenstra in 't Kroegie in Hoorn.

16.3 Vrijdag 17 november

Op dag 2 van de Reuvensdagen werd gestart met de stadsessie, die voor de gelegenheid tot stads- en dorpsessie was omgedoopt. Wethouder Axel Boomgaars hield een zeer actuele speech over hoe om te gaan met het VOC verleden van Hoorn (zie bijlage 5). De discussie hoe hiermee om te gaan wordt al decennia gevoerd in Hoorn en is nog lang niet afgerond. Wel zijn de invalshoeken gewijzigd en wordt ook op landelijk niveau dit thema steeds prangender.

Wethouder Axel Boomgaars hield een speech over het omgaan met het slavernijverleden van Hoorn.

Wouter Waldus hield een speech over de maritieme zoektocht naar de Slag op de Zuiderzee. Christiaan Schrickx besprak de materiële cultuur van de Opstand in West-Friesland. Dieuwertje Duijn hield een vlammend betoog over het verdwijnen van de stolpboerderijen en hoe deze het best kunnen worden onderzocht.

(links) Dieuwertje Duijn vertelde over het onderzoek naar stolpboerderijen, (rechts) Christiaan Schrickx gaf een lezing over de materiële cultuur van de Opstand in West-Friesland

De rest van de congres dag werd besteed aan onderwerpen als dijkversterking, veldslagen, Holland in de periode 0-1000, conflictarcheologie en de uitreiking van de W. A. van Esprijs.

Aan het eind van de tweede dag werd de nieuwe congreslocatie bekend gemaakt. Dit is de Gemeente Den Haag geworden. De archeologen van Hoorn en West-Friesland, Michiel Bartels en Carla Soonius, droegen de Reuvenssleutel over aan Corien Bakker en Peter Stokke van de archeologische dienst uit de Residentie.

West-Friesland draagt de Reuvensleutel over aan Den Haag voor de Reuvensdagen 2024.

Rond de 710 personen bezochten op één of beide dagen het congres. Daarmee kan worden gesteld dat de interesse voor het Nationale Archeologiecongres zich na de coronacrisis zich geheel heeft hersteld. Ook bood het West-Friesland de mogelijkheid om de cultuurhistorie van deze regio naar voren te brengen.

17. Beleidsmatige ontwikkelingen in de Westfriese Gemeentenen de regio

Regionaal sluit AWF aan bij de het project 380 kV- Netuitbreiding Noord-Holland Noord en Verbindingen Aanlandingen Wind op Zee. Voor de tracékeuze en de locatie van een nieuw te bouwen hoogspanningsstation is input geleverd op het gebied van archeologie, cultuurhistorie en landschap.

17.1 Drechterland

In Drechterland is de reguliere advisering voortgezet. Dit jaar is wederom het aantal vastgestelde uren voor advies ruim overschreden. Doordat de ijkning van het aantal uren voor het laatst in 2014/15 plaatsvond, is in 2023 verzocht de uren aan de huidige situatie aan te passen. Dit is inmiddels doorgevoerd.

In 2023 is, op verzoek van de gemeente, geparticipeerd in vier omgevingstafels voor respectievelijk 'Het landje van Fleur', Woningbouw Westwoud, Noorderdracht 58 en Hemmerbuurt 19.

Gedurende het jaar zijn geen reguliere veldtoetsen uitgevoerd. Het uitvoeren van een veldtoets in het adviesproces is in veel gevallen zeer nuttig gebleken en heeft onnodig archeologisch onderzoek voorkomen.

Advies, overleg en veldcontrole naar aanleiding van de werkzaamheden rond de Martinuskerk in Schellinkhout hebben relatief veel tijd gekost.

In 2023 zijn verschillende onderzoeken van archeologische bedrijven inhoudelijk begeleid en getoetst door Archeologie West-Friesland. Het varieerde van een proefsleuvenonderzoek in Westwoud tot het beoordelen van bureauonderzoeken uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van een persleiding tussen de Houterweg en Markerwaardweg.

Aan de advisering voor de historische stolpboerderij Oosterblokker 176 te Oosterblokker is afgelopen jaar redelijk wat tijd besteed. De stolp is al jaren in sterk verval. De zaak loopt al sinds 2017. In 2022 zijn sloop- en nieuwbouwplannen ingediend. Door AWF is een bouwhistorische opname van de te slopen stolpboerderij verricht.

Doordat er bij de Gemeente Drechterland veel personele wisselingen plaatsvinden en de onbekendheid met de materie voor nieuwe (tijdelijke) functionarissen groot is, kosten de adviezen en de opvolging daarvan in Drechterland meer tijd dan gebruikelijk. In 2024 zal met de leiding van Ruimtelijke Ordening en Vergunningen in overleg worden getreden om de advisering en verwerking daarvan soepeler te laten lopen.

In 2023 is gestart met de Omgevingsvisie SED. Als 'ketenpartner' heeft AWF input geleverd.

17.2 Enkhuizen

De beleidskaart van Enkhuizen is voor het laatst vastgesteld in 2013. Het was nodig om deze kaart te actualiseren. In 2022 is de actualisering van de beleidskaart afgerond. Daarbij zijn met name bekende waarden toegevoegd en onderzochte terreinen vrijgegeven. In 2023 is een toelichting bij de actualisatie geschreven. De nieuwe kaart met toelichting is nog niet voorgelegd aan de gemeenteraad.

In 2023 is, op verzoek van de gemeente, geparticipeerd in omgevingstafels voor de Bloemenbuurt, de Herinrichting van de Westerstraat en de Vijzeltuin. Het project Vijzeltuin West betreft een langlopend project dat in 2023 weer opnieuw is opgepakt. De locatie bevindt zich in de historische binnenstad van Enkhuizen achter het voormalige Snouck van Looszeniekenhuis. Op deze locatie is al gravend archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het veldwerk, de uitwerking en rapportage zijn nog niet afgerond. AWF heeft in 2023 geadviseerd op de nieuwe plannen en zal intensief betrokken blijven bij de verdere planvorming.

Het bedrijf Enza Zaden aan de Haling zal grootschalig gaan uitbreiden. In 2023 is een archeologisch onderzoek uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Dit is inhoudelijk begeleid door AWF.

Voor de binnenstad van Enkhuizen staan een aantal omvangrijke gemeentelijke projecten op de rol. Het gaat hierbij onder andere om de plaatsing van ondergrondse vuilcontainers in het gehele centrum en het opnieuw inrichten van de Paulus Potterstraat. AWF heeft in 2022 geadviseerd op deze projecten en archeologische Programma's van Eisen opgesteld. In 2023 zijn ter voorbereiding van de te plaatsen vuilcontainers smalle proefsleufjes gegraven om eventueel aanwezige kabels en leidingen in kaart te brengen. Deze werkzaamheden zijn door

AWF begeleid. De daadwerkelijke plaatsing van de containers moet nog plaatsvinden. Over de loop van het riooltracé in de Paulus Potterstraat heeft in 2023 nader overleg plaatsgevonden. De Paulus Potterstraat volgt het tracé van de laatmiddeleeuwse stadsmuur en in de ondergrond bevinden zich resten van de verdwenen Spijtbroektoeren.

De RCE heeft in het kader van de Slag op de Zuiderzee Periplus/DEEP opdracht gegeven om op het Enkhuizerzand ten zuiden van de Houtribdijk een grote contour met side scan sonar en magnetometer te onderzoeken. Dit vond in de zomer van 2023 plaats en ondervond veel hinder van het fonteinkruid. Niettemin zijn veel scheepswrakken gevonden waar onder een enkel van groot formaat. De wrakken zijn nog niet nagedoken.

In 2023 is gestart met de Omgevingsvisie SED. Als 'ketenpartner' heeft AWF input geleverd.

De scanboot van DEEP onderzoekt de bodem van het Enkhuizerzand in de zomer van 2023.

17.3 Hollands Kroon

De archeologische advisering in Hollands Kroon is afgelopen jaar weer verder verankerd in het gemeentelijk proces. Ambtenaar en adviseur weten elkaar steeds beter te vinden. De nieuwe beleidskaart archeologie blijkt goed te werken en zorgt voor meer duidelijkheid. Als adviseur van het bevoegd gezag heeft AWF naast het vervaardigen van quickscans, enkele bureau- en booronderzoeken van externe partijen beoordeeld.

Op 29 november is de Kick-off voor 100 jaar Zuiderzeewerken bijgewoond door Lenna Barten en Carla Soonius. In 1924 is de Amsteldiepdijk ofwel de Kleine Afsluitdijk gereedgekomen. Het project zal over meerdere jaren worden uitgevoerd.

Tevens is in het kader van 100 jaar Zuiderzeewerken een hernieuwd onderzoek begonnen naar de middeleeuwse bewoning in de Wieringenmeer. Dit keer niet vanuit een academische blik gericht op de resultaten maar meer gezien vanuit de visie van de uitvoerder van het onderzoek W. C. Braat. Zijn correspondentie en nieuwsberichten zijn onderzocht wat het beeld van de weerbarstigheid van de uitvoering van het eerste grootschalige karterend archeologisch

onderzoek in Nederland verlevendigd. Het dient als basis voor een mogelijke 1-akter of podcast tijdens de viering.

Daarnaast is het onderzoek naar boeiankerstenen voortgezet. Gepoogd wordt in 2024 met een afgerond onderzoek over dit bijzondere fenomeen te komen.

In 2024 zal worden gestart met het inventariseren van de cultuurhistorische elementen in Hollands Kroon en de archeologie op de waterbodem van het IJsselmeer, Amstelmeer en de Waddenzee.

Op 01-09 2023 heeft Michiel Bartels de opening van de Barry expo in de havenboet in Den Over bijgewoond waarbij door wethouder Lilian Peters het inmiddels beroemde stuk scheepsornament werd onthuld.

Wethouder Lilian Peters spreekt voor de Havenboet in Den Over over de vondst van boegbeeld Barry.

In 2023 is een herhaald verzoek door Hollands Kroon gedaan om toe te treden tot de Gemeenschappelijke Regeling. In 2023 werd nog in een DVO constructie gewerkt.

17.4 Hoorn

Voor de gemeente Hoorn liep de reguliere advisering afgelopen jaar gewoon door. Zoals gewoonlijk is vrij veel geadviseerd op voorgenomen verbouwplannen in de binnenstad.

Eind 2022 is in Hoorn gestart met het werken met de Omgevingstafel. Medewerkers van AWF zijn hierbij aangewezen als secundaire leden. Alleen bij plannen met een archeologische relevantie wordt deelgenomen aan de Omgevingstafel. In veel gevallen wordt alleen schriftelijk geadviseerd. Ten behoeve van de Omgevingstafel is voor de locatie Draafsingel (voormalige sportschool Frits van der Werff) advies aangeleverd.

In april 2023 heeft ADC een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied Bangert & Oosterpolder fase 5A Zuid. Bij het onderzoek is een hurk-graf aangetroffen. Er wordt uitgegaan van een datering in het Laat-Neolithicum. AWF heeft het project namens het bevoegd gezag inhoudelijk begeleid en na afloop een vrijgavedocument vervaardigd.

De advisering rondom de verbouwing en het voorgenomen uitgraven van de beoogde kelderruimtes onder de rijksmonumenten van het *Westfries Museum, aan de Roode Steen* nam erg veel tijd in beslag. De steeds wisselende en de volop gevoerde discussie in het voorbereidende team moeten voortdurend aanpassingen worden gedaan. Gesteld kan worden dat door de keuze om op de oudste plek van Hoorn met het dikste bodemarchief en met de rijkste bewoners van de stad voor de archeologie enerzijds een mooie kans voor onderzoek leidt, maar anderzijds veel onzekerheden in duur van de uitvoering, kosten en vooral veiligheid

met zich meebrengt. Het uitgevoerde proefonderzoek in de zomer van 2022 versterkte het bestaande inzicht.

Voor de collega's en anderen zijn diverse cultuurhistorische wandelingen en rondleidingen georganiseerd zoals op 30 juni 2023 voor de opening van het Stadsstrand.

17.5 Koggenland

De gebruikelijke advisering is in 2023 voortgezet. Ten aanzien van het aspect archeologie waren er geen beleidswijzigingen.

Voor de aanleg van verschillende kabeltracés zijn archeologische bureauonderzoeken beoordeeld. In de meeste gevallen is nader archeologisch onderzoek niet noodzakelijk, aangezien bij de aanleg veelal gebruik wordt gemaakt van bestaande leidingsleuven of gestuurde boringen.

17.6 Medemblik

In de gemeente Medemblik blijft de bouwproductie fors. Dit heeft geleid tot een vrij grote hoeveelheid archeologische quickscans en adviezen. Het aantal adviezen is wel iets afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

Op 27 juni 2023 zijn medewerkers van AWF aangeschoven bij de afdeling Ruimtelijk Beleid. Daarin is het archeologiebeleid van Medemblik nog eens toegelicht en is aangegeven wat precies onze taken zijn. De voorlichting werd als zeer nuttig ervaren.

In de loop van 2023 is gestart met het vervaardigen van de cultuurhistorische elementenkaart. Aanleiding was enerzijds de Omgevingsvisie en anderzijds de verleende watervergunningen voor het dempen van historische waterlopen. AWF heeft in 2023 vanuit cultuurhistorisch oogpunt op meerdere dempingsplannen geadviseerd. Inmiddels zijn alle historische waterlopen geïnventariseerd en gedeeld met HHNK. In 2024 zal verder worden gewerkt aan de cultuurhistorische elementenkaart van Medemblik.

Vermeldenswaardig is de advisering met betrekking tot het project Oosterhaven – Gedempt Achterom (plan Kool & Co) in Medemblik. Dit betreft een omvangrijk project. In december 2022 zijn werkzaamheden op een deel van het terrein (in het souterrain van Oosterhaven 25) op last van de Burgmeester stilgelegd. In 2023 zijn de plannen voor dit pand verder uitgewerkt en is een omgevingsvergunning verleend. AWF heeft hierbij opgetreden als adviseur van het bevoegd gezag. Daarnaast heeft in 2023 verder overleg plaatsgevonden over het noodzakelijke onderzoek op de rest van het terrein. Het gaat om een complex onderzoek, met name vanwege de omvang en aanwezige bodemvervuiling.

Enkele door archeologische bedrijven uitgevoerde onderzoeken, waaronder proefsleuvenonderzoek aan de Gedeputeerde Laanweg 33, zijn door AWF inhoudelijk begeleid.

In 2023 is een opgraving uitgevoerd door ADC in het plangebied Dormio Resort (voormalige Camping Klein Giethoorn) in Opperdoes. AWF heeft hierbij de begeleiding en directievoering gedaan.

In september hebben enkele medewerkers van de afdeling Vergunningen van de gemeente Medemblik een bezoek gebracht aan de opgraving.

Het proefsleuvenonderzoek in het kader van de werkzaamheden aan de A.C. de Graafweg dat in 2021 is uitgevoerd door ADC is vanuit de gemeente Medemblik en Opmeer inhoudelijk begeleid. In 2023 is de rapportage beoordeeld. Alhoewel het een provinciale weg betreft, is het bevoegd gezag aangaande archeologie naar de gemeenten overgeheveld.

17.7 Opmeer

Op 7 augustus hebben Michiel Bartels en Anne de Groot als VIP gasten, uitgenodigd door het gemeentebestuur, de Landbouwtentoonstelling te Opmeer bezocht.

Bij de advisering is ervaren dat de contactambtenaren in Opmeer veel wisselen. Een deel van de plantoetsers wordt inmiddels ingehuurd via de externe partij Interconcept. Door het grote verloop ontstaat onduidelijkheid en kunnen zaken worden gemist. Begin 2023 is daarom het wekelijkse bouwberaad van de gemeente bijgewoond. Hierbij is kennisgemaakt en een presentatie gegeven door Anne de Groot en Carla Soonius. Mick Dordregter is nu de eerste ambtelijke contactpersoon.

17.8 Schagen

In de gemeente Schagen wordt nog altijd veel gebouwd. Dit heeft geleid tot een vrij grote hoeveelheid archeologische quickscans en adviezen. Het aantal adviezen is wel iets afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Op verzoek van de gemeente worden de aspecten cultuurhistorie en aardkundige waarden meegenomen in de quickscans.

Archeologie West-Friesland heeft voor de gemeente Schagen een update van de beleidskaart archeologie en een cultuurhistorische elementenkaart vervaardigd. Deze kaarten met toelichting zijn op 20 december 2022 vastgesteld door de gemeenteraad. Bij de advisering in 2023 is gebruik gemaakt van deze kaarten. Een groot voordeel van de nieuwe beleidskaart betreft het gelijktrekken van de vrijstellingsgrenzen voor archeologisch onderzoek en het vervaardigen van een set nieuwe regels Waarde-Archeologie die recht doen aan het doel van deze regels, namelijk het beschermen van de aanwezige waarden.

Archeologisch onderzoek dat is uitgevoerd in Schagerbrug, Waarland, Schagen en Oudesluis is in 2023 inhoudelijk beoordeeld. Ook zijn veel leidingtracés bekeken. In veel gevallen volstaat het opstellen van een archeologische quickscan. De leidingen worden vaak in een bestaand leidingtracé of door een gestuurde boring aangelegd.

In het kader van de ontwikkeling van het woningbouwplan Muggenburg Zuid is veel contact geweest met de uitvoerder van het archeologisch bureauonderzoek. Inmiddels is een verkennend booronderzoek uitgevoerd. De resultaten van het booronderzoek zijn nog niet ter beoordeling aangeleverd. Ten behoeve van het bestemmingsplan is input geleverd met betrekking tot de omgang met archeologische en cultuurhistorische waarden.

Voor de ontwikkelvisie van de zuidelijke kernen is een eerste document aangeleverd met betrekking tot de omgang met archeologische en cultuurhistorische waarden.

Ten behoeve van de Omgevingsvisie Schagen Oost is een cultuurhistorische en archeologische quickscan vervaardigd, waarin de belangrijkste aspecten zijn benoemd. Deze aspecten worden verwerkt in de Omgevingsvisie. Op 6 december is meegewerkt aan de eerste participatieavond van dit omvangrijke project (ruim 170 ha).

In de zomer is geparticipeerd in de Erfgoedagenda, die wordt opgesteld door MOOI Noord-Holland. Tijdens deze avond is de cultuurhistorische elementenkaart van Schagen als onderlegger gebruikt.

17.9 Stede Broec

De hoeveelheid adviezen is in 2023 achtergebleven bij de voorgaande jaren.

Voor het Middengebied in Grootebroek is een bestemmingsplan opgesteld. Hiervoor zijn gegevens aangeleverd. Het archeologisch Rijksmonument heeft een aanduiding gekregen op de verbeelding.

Het is nog altijd gewenst om de in 2019 vastgestelde beleidskaart archeologie van de gemeente Stede Broec beter te borgen. Dit is nog niet gebeurd.

In 2023 is gestart met de Omgevingsvisie SED. Als 'ketenpartner' heeft AWF input geleverd.

17.10 Texel

Zee

In de advisering en vergunningverlening voor de Texelse Waddenzee is de nieuwe verordening toegepast. De voorgenomen verstoringen door Mosselzaadinvestigaties (MZI's) en schelpwinning zouden met deze maatregelen tot het verleden moeten horen. Desalniettemin zijn van de gebruikelijke instanties toch de verzoeken tot plaatsing ontvangen.

Op 9 mei 2023 bezochten koning Willem-Alexander en koningin Maxima Museum Kaap Skil om daar de vondsten uit de BZN 17 te bekijken.

Naar aanleiding van de vragen op 23 juli 2023 in de Tweede Kamer over de maritieme archeologie (zaak 2023Z13630) en het antwoord hierop van 4 september 2023 heeft de Texelse gemeenteraad een motie aangenomen (nr. 339447) waarin tot meer actie op het gebied van de maritieme archeologie wordt opgeroepen. Op verzoek van de interim burgemeester Rob van der Zwaag is overleg gevoerd met betrekking tot de strategie om tot meer maritiem onderzoek en behoud in de Texelse Waddenzee te komen. Dit zal in 2024 verder met de portefeuillehouder en de nieuwe burgemeester worden opgepakt. Streven is om met de drie gemeenten van de Westelijke Waddenzee, Den Helder, Hollands Kroon en Texel een gezamenlijke oproep naar Den Haag te sturen.

Op 28 juni is door Michiel Bartels een bezoek aan archeologisch onderzoek van RCE aan scheepswrak Burgzand Noord 9.

In 2023 werd in opdracht van de Gemeente Texel voor Museum Kaap Skil door materiaalspecialist Wytze Stellingwerf weer een grote hoeveelheid scheepsarcheologisch vondstmateriaal uit historische collecties van diverse Texelse duikers gedocumenteerd. Het gaat om vondsten die decennia geleden door Texelse sportduikers zijn verzameld uit scheepswrakken in de Waddenzee. Alle gegevens zijn -geanonimiseerd- naar Archis gestuurd. Een deel is opgenomen in PAN.

Land

De archeologische waardenkaart van Texel is ruim 15 jaar geleden opgesteld. Deze kaart is op zich nog voldoende maar vertoont naar blijkt veel lacunes. Vooral de vrijstellingsgrenzen voor archeologisch onderzoek blijken soms wel zeer ruim te zijn genomen. Daarentegen blijkt ook dat opgegraven en inmiddels gepubliceerd gebieden waar geen archeologie meer aanwezig is, zoals Den Burg-Beatrixlaan, ontbreken. Daarom is voorgesteld de kaart in 2024 te reviseren en daar ook de cultuurhistorische en landschappelijke elementen als schapenboeten en stolpboerderijen in op te nemen.

Met Staatsbosbeheer is op 4 oktober overleg gevoerd over de 'Kerven' in de voorste duinenrij. Met de bewonersvereniging van de Vogelmient, De Koog is overleg gevoerd voor de realisatie van een verbeelding van de verdwenen Koger Kerk. De bedoeling is om voor het publiek een reconstructie te maken.

Verder zijn vanuit de gebruikelijke taken vele bouwplannen beoordeeld en quickscans vervaardigd.

18. Provinciaal depot & museum Huis van Hilde, Castricum

Met de nieuwe directie van het huis van Hilde is overleg gevoerd over verder samenwerking en gezamenlijke projecten. De prettige samenwerking zal zich daardoor in 2024 verdiepen en verbreden.

19. Erfgoedinspectie

De Erfgoedinspectie heeft zich in 2023 niet gemeld. De gebruikelijke stukken en verslagen van hen zijn ontvangen.

20. Inventarisatie en beheer collecties particulieren en instellingen

De samenwerking met Portable Antiquities of The Netherlands (<https://www.portable-antiquities.nl/pan/#/public>) en de Nederlandse Bank (DNB) is dit jaar verder voortgezet.

21. Samenwerkingsverbanden

Rijksdienst Cultureel Erfgoed.

Op diverse niveaus is overleg geweest met de RCE, zie hiervoor 'Gemeenten'.

Mooi Noord-Holland

Met Mooi Noord-Holland is, nu zij in 2024 de taken van NMF gaan overnemen, op meerdere momenten strategisch overleg in een prettige sfeer geweest. Daarnaast is op verzoek overlegd over thema's als de Westfriese Omringdijk.

Convent van Gemeentelijk Archeologen

Het Convent van Gemeentelijk Archeologen is in 2023 weer volop actief geweest. De vergaderingen zijn bezocht door Carla Soonius en Michiel Bartels. De plenaire vergadering van 30 maart vormde een goede toetssteen van waar de gemeentelijke beleidsarcheologie nu staat.

De Algemene Ledenvergadering werd gehouden op 28 september. Michiel Bartels was hier als enige van de Noord-Hollandse gemeente-archeologen aanwezig.

In 2022 is het CGA Noord-Holland overleg heropgericht met daarin de gemeenten Alkmaar, Amsterdam, Haarlem, Hoorn/West-Friesland en Zaanstad. Om de directe ambtelijke / vakgenoten te spreken blijkt nuttig. Veel overlappende thema's en pijnpunten komen boeven water. Daarom is ook in 2023 dit reguliere overleg voortgezet.

Binnen het CGA is een aparte werkgroep voor de 'gravende gemeenten' opgericht. Dat wil zeggen de gemeenten die al sinds jaar en dag ook eigen uitvoering doen. Daartoe behoort ook Hoorn/West-Friesland. Op 10 maart heeft Bart ter Steege deze vergadering in Amersfoort bezocht en in november 2023 was Christiaan Schrickx in Zutphen aanwezig. Ontwikkelingen met bijvoorbeeld de Pakbon worden als een loden last gezien die behalve nog meer administratieve rompslomp weinig gaat brengen. Ook het verplicht verwijderen van niet voor iedereen geschikte pdf bestanden, zoals de nu beschikbare vele duizenden onderzoeksrapporten, wordt onderling besproken.

Archeologische Werkgemeenschap Nederland afdeling 2

De AWN afdeling 2 heeft sinds 2022 een verjonging in het bestuur. Diverse activiteiten zoals inhoudelijke lezingen, excursies, determinaties zijn opgepakt. De club komt regelmatig bijeen in het verenigingsgebouw van Oud Stede Broec.

Archeologische Werkgemeenschap Schagen/AWN afdeling 9

De AWN afd. 9 heeft zich toegelegd op het verder administreren van oud onderzoek. Daarnaast is ook op diverse momenten in de Noordkop onderzoek gedaan in de vorm van bescheiden veldkarteringen en monitoringen in bouwprojecten.

Ook is meegewerkt op reguliere opgravingen binnen de gemeente.

Omgevingsdienst Noord Holland Noord

Met de ODNHN worden gegevens uitgewisseld met betrekking tot bodemsaneringen en bodemverstoringen. Deze kennisuitwisseling werkt naar tevredenheid. AWF ontvangt nog steeds automatisch afschriften van de beschikkingen voor saneringen zodat hier adequaat op kan worden ingesprongen.

22. Jaarplan 2024

Personeel/huisvesting

- Het verder consolideren van de huidige personele formatie op functies, kwaliteit en inzet van Archeologie West-Friesland. Dit naar aanleiding van de in 2019 ingezette bedrijfskundige visie en benchmark.
- Het verder inrichten van de nieuwe huisvesting aan de Nieuwe Steen 30 te Hoorn.

Financiën/tarifering

- Het handhaven van de uniforme tarifiering voor adviestaken zoals vastgelegd door de Controllers van de 7 Westfriese gemeenten.

Advisering

- Voortzetten van de archeologische advisering voor de 10 gemeenten.
- In het kader van de Omgevingswet (punt 8) wordt door AWF al regelmatig deelgenomen aan Omgevingstafels. Dit wordt in 2024 voortgezet.
- Het laten toetreden van de gemeente Hollands Kroon tot de gemeenschappelijke regeling.

Beleidskaarten

- De beleidskaart voor het grondgebied van de gemeente Texel dient 'omgevingswet-proof' te worden gemaakt. Hierbij worden met name de bekende waarden beter begrensd op basis van historisch kaartmateriaal, archeologisch onderzoek en historisch-geografische bronnen. In 2023 is gestart met de update van de beleidskaart. Naar verwachting zal de kaart in 2024 gereed zijn en worden vastgesteld door de gemeenteraad.
- Het verankeren/laten vaststellen van de geactualiseerde beleidskaart van de gemeente Enkhuizen. De geactualiseerde kaart met toelichting is reeds aangeleverd bij de gemeente in 2023.
- Aanleveren cultuurhistorische elementenkaarten na voorbeeld van de gemeente Schagen voor de gemeenten Medemblik, Hollands Kroon en Texel.

Bijlage 1- Activiteiten medewerkers Archeologie West-Friesland

A. Commissies en overleggen

Michiel Bartels

- Voorzitter Vrienden van het Westfries Archief.
- Voorzitter Stichting voor de Westfriese Archeologie (Stiawf).
- Lid van de Stichting voor de Middeleeuwse Archeologie (SMA).
- Lid van de Maritieme Commissie Convent van Gemeentearcheologen.
- Lid adviescommissie stichting Archeo ODC.
- Lid VIOE-toetsingscommissie Brussel (B.), bijeenkomst op 26-6-2023.
- Toegevoegd Lid van de Programmacommissie van de Reuvensdagen, Stichting Reuvens.

Dieuwertje Duijn

- Hele jaar, diverse overleggen Red de Stolp-platform.
- Hele jaar, redactielid Boerderijenstichting Noord-Holland.

Sander Gerritsen

- 22 februari. Architectenoverleg over gebruik diverse dijkmaterialen zoals Noordse stenen, grenen palen en wier bij de restauratie van het dijkmagazijn in Scharwoude.
- 16 mei. Overleg Gerlof Kloosterman van Erfgoedvereniging Bond Heemschut/ commissie Noord Holland in verband met de vormgeving van de coupure bij de N239.
- 28 juni Deelname aan de ONGEZOUTEN Toekomstgesprekken in Uitdam met als thema: welke zaken moeten in 2030 allemaal anders voor de idealen van 2050.

Anne de Groot

- Hele jaar, deelgenomen aan diverse Themabijeenkomsten Omgevingswet, gemeente Hoorn (online).
- Hele jaar, deelgenomen aan diverse Omgevingstafels - gemeenten Drechterland, Enkhuizen en Hoorn (meestal online).
- 20-02-2023, Bijeenkomst Advisering onder de Omgevingswet, Steunpunt Cultureel Erfgoed Nood-Holland/RCE - Bullekerk Zaandam.
- 28-03-2023 en 05-09-2023, Ambtelijke werkgroep GR, Gemeentehuizen Hoorn en Opmeer.
- 19-09-2023, Bijeenkomst Ontwerp Omgevingsvisie Medemblik, De Dres Nibbixwoud.
- 06-12-2023, Erfgoedteam: Erfgoed en de transitie van het landelijk gebied, Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland (online).
- 07-12-2023, Bijeenkomst Omgevingsvisie SED, Gemeentehuis Hoogkarspel.

Jasper Leek

- Overleg Vuilcontainers Binnenstad Hoorn.
- Overleg Herinrichting Koepoortsweg.
- Overleg Verdrongen landschappen van de Zuiderzee.
- Architectenoverleg Dijkmagazijn Scharwoude.

Lorenzo Ruijter

- Jan-maart 2023: diverse overleggen m.b.t. schat van Hoogwoud, Hoorn/Leiden/Opmeer.
- 27-09-2023: overleg toekomst Westfries Genootschap in Timmermansgildehuis, Hoorn.

Carla Soonius

- Hele jaar, Penningmeester Stichting Archeologie West-Friesland.
- Vergaderingen bijwonen Convent van Gemeentelijk Archeologen
- Hele Jaar, Deelgenomen aan diverse sessies over Omgevingsvergunning, Omgevingswet en Omgevingsvisie (gemeente Hoorn, Medemblik, SED-organisatie) en Wet Kwaliteitsborging.
- Hele jaar, drie maal een afstemmingsoverleg met Archeologische werkgroep Schagen;
- Deelgenomen aan diverse Omgevingstafels, SED gemeenten en Hoorn.
- 09-02-2023, Deelgenomen aan online-sessie Omgevingskwaliteit door Erfgoed
- 21-02-2023, expertmeeting Westfriese Omringdijk (Mooi NH, Alkmaar).
- 22-03-2023, online seminar Klimaat en Erfgoed.
- 27-06-2023, presentatie werkzaamheden AWF en toelichting beleidskaart archeologie aan team Ruimtelijk Beleid Medemblik.
- 28-06-2023, werksessie Erfgoedagenda Schagen (kerkje Valkkoog, Sint Maarten).
- 05-07-2023, online omgevingstafels woningbouwprojecten Westwoud en Kerspelweg (SED-organisatie).
- 10-07-2023, online informatiebijeenkomst Westfriese Omringdijk.
- 13-09-2023, online omgevingstafel Molenerf, Oosterblokker.
- 14-09-2023, online omgevingstafel Hemmerbuurt 19, Hem.
- 19-09-2023, geparticipeerd in Omgevingsvisie Medemblik (locatie De Dres in Nibbixwoud).
- 25-09-2023, online overleg over advisering m.b.t. cultuurlandschappen.
- 27-09-2023, Werksessie Westfriese Omringdijk (Kerk Eenigenburg).
- 07-11-2023, Werksessie Concept Alternatieven 380 kV Netuitbieding Noord-Holland Noord (Van der Valk, Wieringerwerf).
- 14-11-2023, workshop projectteam Schagen Oost (gemeentehuis Schagen).
- 22-11-2023, bijwonen bijeenkomst Archeologiebeleid, de Omgevingswet en het DSO (Huis van Hilde, Castricum).
- 30-11-2023, Startbijeenkomst Omgevingswet (gemeente Hoorn).
- 06-12-2023, online bijeenkomst Erfgoed en transitie van het landelijk gebied.
- 07-12-2023, Bijeenkomst Omgevingsvisie SED organisatie voor ketenpartners (gemeentehuis Drechterland).
- 12-12-2023, workshop projectteam Schagen Oost met o.a. HHNK (pand RAAK, Schagen).

Bart ter Steege

- 10 maart 2023, Bijeenkomst gravende gemeenten, Amersfoort. Bijeenkomst om ervaringen uit te wisselen over unieke en specifieke zaken.

B. Publieksactiviteiten

Michiel Bartels

- 9-5-2023, Kaap Skil, Oudeschild, Texel. Bezoek ZKH Koning Willem Alexander en HKH Koningin Maxima bijwonen.
- 21-5-2023, Viering bevrijding van Enkhuizen door de Prins van Oranje, Zuiderkerk, bijeenkomst bijwonen.

- 31-5-2023, Afscheid burgemeester Michiel Uitdehaag, Den Burg, Texel, bijwonen.
- 6-6-2023, bijwonen volksfeest ter ere van de Slag op de Zuiderzee, Monnickendam.
- 3-9-2023, Kunst & Cultuurmarkt Hoorn, ondersteuning.
- 8-9-2023, Opening Open Monumentendag, gebouw Westfries Museum, Hoorn.
- 9-9-2023, Open Monumentendag, Hollands Kroon, Enkhuizen & Hoorn.
- 14-9-2023, Excursie Begraafplaats Keern met de Vrienden van het Westfries Museum.
- 30-9-2023, Viering 30 jaar Evert van Ginkel, TGV, RMO Leiden.
- 12-10-2023, Opening tentoonstelling het jaar 1000, RMO Leiden.
- 13-10-2023, Openingspeech Pop Up Museum Expoost, Hoorn, Slag op de Zuiderzee.
- 26-10-2023, Rondleiding en stadswandeling collega's Front office gemeente Hoorn.
- 08-11-2023, Briefing cultureel programma in het kader van 400 jaar VOC-betrekkingen tussen Nederland en Taiwan (Formosa), Ambassade Taiwan, Den Haag.
- 24-11-2023, Bijwonen lezing Slag op de Zuiderzee door Peter Swart, Westfries archief te Opperdoes.
- 15-12-2023, Bijwonen onthulling olieverfschilderij Fregat Huis te Warmelo wethouder Visser en Peter Swart, Westfries archief, Hoorn.
- 20-12-2023, Bijwonen uitreiking Glossy boekje 'Texel' door NMF-ADC bv, Den Burg.

Lenna Bartens

- 29-11-2023, Bijwonen boekpresentatie en Kick-off Zuiderzeewerken (De Cultuurschuur Wieringerwerf).

Dieuwertje Duijn

- 9-9-2023, Open Monumentendag. Enkhuizen, expo opgraving Cuyp.
- 16-6-2023, Podcast over stolpboerderijen in West-Friesland voor The Dutch Historian (te luisteren via Spotify).

Sander Gerritsen

- 3 januari. Verdiepend interview – opname podcast - met inwoner van Warder, Klaas Beunder (92) langs verdwenen uitlaten en bunkers langs de Markermeerdijken.
- 28 juni Aansluitend aan de ONGEZOUTEN Toekomstgesprekken in Uitdam een 'tussen iets en niets', waarbij de inwoners van Uitdam hun archeologische vondsten konden laten determineren.
- 14 juli. Expeditie gegeven langs de Westerdijk van Hoorn tot aan de Galgenbocht in het kader van en voorafgaand aan de ONGEZOUTEN talkshow op het nieuwe stadsstrand.
- 15 november Organisatie en uitvoering excursie langs de archeologische vindplaatsen van de Markermeerdijken in het kader van het voorprogramma Reuwendagen,.
- 7 december Organisatie vrijwilligersmiddag voor de vrijwilligers van Archeologie West-Friesland in het kader van de nationale 'dag van de vrijwilliger'.

Anne de Groot

- 23-03-2023, Presentatie Schatrijk West-Friesland, Kasteel Radboud Medemblik.
- 11-10-2023, Boekpresentatie Slag op de Zuiderzee, Oosterkerk Hoorn.

Jasper Leek

- 4 oktober, 'Lezing Wijkcentrum Huesmolen'.
- 15 november excursie, project Markermeerdijken.

- 15 t/m 17 november, organisatie 'Reuwendagen nationaal archeologiecongres'.

Joost Lubbers

- 06-03-2023, Archeologie Rundveemuseum Aartswoud.
- 17-06-2023, Nationale Archeologiedag Schagen.

Lorenzo Ruijter

- 09-03-2023, onthulling schat van Hoogwoud, RMO Leiden.
- 09-03-2023, lezingenavond m.b.t. schat van Hoogwoud, Hoogwoud.
- 03-2023, interviews m.b.t. schat van Hoogwoud, Leiden/Hoogwoud/Hoorn, zie met name: De schatvondst in het nieuws - Archeologie West-Friesland Archeologie West-Friesland (archeologiewestfriesland.nl).

Carla Soonius

- 24-02-2023, bijwonen presentatie publicatie Alkmaar.
- 06-03-2023, Archeologie dag Rundveemuseum Aartswoud.
- 09-03-2023, bijwonen onthulling Goudschat van Hoogwoud (RMO-Leiden en Hoogwoud).
- 15-03-2023, opnamen Vroege Vogels(BNN-VARA), Westfriese Omringdijk omgeving Aartswoud (uitgezonden op 20 mei 2023).
- 23-03-2023, Presentatie Glossy West-Friesland, Kasteel Radboud Schagen.
- 11-07-2023, presentatie Archeologie en Cultuurhistorie aan projectteam Schagen Oost.
- 09-09-2022, Open Monumentendag (Glop), Hoorn.
- 03-10-2023, organiseren fietsexcursie Schagen-Oost voor projectgroep.
- 12-10-2023, opening tentoonstelling Het jaar 1000 (RMO-Leiden).
- 15-11-2023, Excursie Prehistorie West-Friesland (pré Reuwendagen).
- 29-11-2023, Bijwonen boekpresentatie en Kick-off Zuiderzeewerken (De Cultuurschuur Wieringerwerf).
- 06-12-2023, Participatieavond Omgevingsvisie Schagen Oost (Vonk, de Boomgaard, Schagen).
- 15-12-2023, Bijeenkomst Vrienden van de Hondsbossche (HHNK, Heerhugowaard).

Bart ter Steege

- 9 september, Open Monumenten Dagen Hoorn.
- 16 oktober, Optreden Reuwendagen, Hoorn.

Sil Veenstra

- 23-03-2023, Presentatie Schatrijk West-Friesland, Kasteel Radboud Medemblik.
- 11-10-2023, Boekpresentatie Slag op de Zuiderzee, Oosterkerk Hoorn.

C. Congresbezoek

Michiel Bartels

- 28-1-2023, New insights on medieval Frisian Society, Fries Museum, Leeuwarden.
- 15, 16 & 17-11-2023. Reuwendagen Hoorn (organisator).

Lenna Bartens

- 16-11-2023 en 17-11-2023, Reuwendagen, Hoorn.

Dieuwertje Duijn

- 16-11-2023 en 17-11-2023, Reuvensdagen, Hoorn.

Sander Gerritsen

- 16-11-2023 en 17-11-2023, Reuvensdagen, Hoorn.

Anne de Groot

- 16-11-2023 en 17-11-2023, Reuvensdagen, Hoorn.

Jasper Leek

- 16-11-2023 en 17-11-2023, Reuvensdagen, Hoorn.

Lorenzo Ruijter

- 15-11-2023, Reuvensdagen 2023, Hoorn.

Carla Soonius

- 25-01-2023, Veldraadpleging KNA-5.0 (organisatie SIKB), locatie RCE, Amersfoort.
- 04-02-2023, Steentijddag 2023. Rijksmuseum voor Oudheden, Leiden.
- 19-04-2023, Congres/Lustrum bijeenkomst 25jaar Faculteit Archeologie Leiden.
- 02-06-2023, SNMAP Symposium, KNAW, Amsterdam.
- 15-06-2023, Congres Samen slimmer Erfgoed in het Omgevingsplan (Marineterrein Amsterdam).
- 11-10-2023, Minisymposium Slag op de Zuiderzee (Oosterkerk, Hoorn).
- 20-10-2023, Metaaltijdendag 2023 (Tiel).
- 16-11-2023 en 17-11-2023, Reuvensdagen, Hoorn.

Bart ter Steege

- 15-11-2023, 16-11-2023 en 17-11-2023, Reuvensdagen, Hoorn.
- 19 oktober, Molensymposium Middenbeemster.

Sil Veenstra

- 15-11-2023, 16-11-2023 en 17-11-2023, Reuvensdagen, Hoorn.

D. Publicaties (uitgezonderd WAR-rapporten en WAN-notities)**Michiel Bartels**

- Bartels, M. H., P. Swart & J. de Bruin (red.) 2023. *De Slag op de Zuiderzee, een ommekeer in de 80-jarige oorlog*. Wormer.
- Bartels, M. H., 2023. *Een nieuw boek over de Slag op de Zuiderzee, 1573*. In: Oud Hoorn 45-3, 11.
- Bartels, M. H., 2023. West-Friesland en de Slag op de Zuiderzee (1573), sporen van een keerpunt in de Tachtigjarige Oorlog, in: *Archeologie in Nederland, 7-3*, 34-41.
- Stellingwerf, W. & M. H. Bartels, 2023. Waddenzee Texelstroom (beeld Barry), in: *De archeologische Kroniek van Noord-Holland 2022*, 97-101.
- Bartels, M. H., 2023. De verdwenen kerk van De Koog aan de Vogelmient op Texel, in: *De archeologische Kroniek van Noord-Holland 2022*, 134-140.
- Schrickx, C. P., L. Ruijter & M. H. Bartels, 2023. Schatvondst Hoogwoud: *Archeologie in Nederland 7-1*, 2-9.

- Schrickx, C. P., L. Ruijter & M. H. Bartels, 2023. De middeleeuwse goudschat van Hoogwoud: *Archeologie in West-Friesland* 34.

Dieuwertje Duijn

- Duijn, D.M., 2023. De Oude Buyshaven in Enkhuizen. Onderzoek naar een vissershaven uit de Gouden Eeuw, in *Archeologie in Nederland 2023* (1), 36-43.
- Duijn, D.M., 2023. Schouwzicht in de Purmer, in *Vrienden van de Stolp* 112, 4-9.
- Duijn, D.M., 2023. Hoe maakt je een waterput?, in *Vrienden van de Stolp* 113, 22-25.
- Duijn, D.M., 2023. Een energiezuinige stolp uit de Gouden Eeuw, in *Vrienden van de Stolp* 114, 17-20.
- Duijn, D.M., 2023. Stolpboerderijen in het Drentse veen, in *Vrienden van de Stolp* 115, 16-20.
- Duijn, D.M., 2023. Hoorn – Zwaag, Dorpsstraat 318, in *De archeologische Kroniek van Noord-Holland 2022*, 74-78.

Sander Gerritsen

- Gerritsen, S., J. Wallinga, K. de Nooijer & C. Raven, 2023. Den Burg op Texel. Nieuw licht op een oude versterking. In: *Archeologie in Nederland* 3, 16 – 23.
- Gerritsen, S. Edam-Volendam – Warder | Dorpsstraat. In *Kroniek van NH*, 46--49.
- S. Gerritsen. Edam-Volendam – Warder | IJsselmeerdijk 29/ Dijkpaal 86. In *Kroniek van NH*, 50-51.
- Gerritsen, S. Edam-Volendam – Warder | IJsselmeerdijk 31. In *Kroniek van NH*, 52-53.
- Gerritsen, S. Edam-Volendam | Westerdijk-Rietkoog. In *Kroniek van NH*, 53-54.
- Gerritsen, S. Hollands Kroon – Wieringen | Stroeërdijk. In *Kroniek van NH*, 68-69.
- Gerritsen, S. Koggenland – Ursem I De Tuinen Fase 2. In *Kroniek van NH*, 78-79.
- Gerritsen, S.. Schagen – 't Zand | Noord kwadrant 4. In *Kroniek van NH*, 90-91.
- Gerritsen, S. Texel – Oosterend | Bijenkorfweg. In *Kroniek van NH*, 92-94.

Jasper Leek

- Leek, J., Hoorn | Nieuwe Steen 9. In *Kroniek van NH 2022*, 70-71.

Joost Lubbers

- Lubbers, J. S. B., 2023. Fase 2 persleiding tussen Hippolytushoef en Den Oever, in: *Poldergeest* 36, 14.
- Lubbers, J. S. B., 2023. De middeleeuwse schedel van Vatrop, een rituele begraving of toch iets anders? in: *Poldergeest* 36, 12-14.

Lorenzo Ruijter

- Schrickx, C.P., Ruijter, L.J.J. & Bartels, M.H., 2023, De middeleeuwse goudschat van Hoogwoud. *Archeologie in West-Friesland*, 34.
- Schrickx, C.P., Ruijter, L.J.J. & Bartels, M.H., 2023, De middeleeuwse schat van Hoogwoud: detectorvondst uit de tijd van de strijd tussen Hollanders en Westfriezen. *Archeologie in Nederland*, 1, 2-9.
- Schrickx, C.P., Ruijter, L.J.J. & Bartels, M.H., 2023, De middeleeuwse schat van Hoogwoud: detectorvondst uit de tijd van de strijd tussen Hollanders en Westfriezen, in: *De archeologische Kroniek van Noord-Holland 2022*, 168-175.
- Ruijter, L.J.J., 2023, The medieval hoard of Hoogwoud, *The searcher*, 459 (november 2023).

Bart ter Steege

- Steege, B. C. ter, 2022. Drechterland – Oosterleek | Oosterleek 37. In *Kroniek van NH*, 43-45.
- Steege, B. C. ter, Boekbespreking van werktuig tot wereldmerk, 100 jaar molenbehoud. In: *De nieuwe Molenwereld*.

E. Cursussen

Michiel Bartels

- 18-5-2023, Cursus 'Omgaan met werkdruk'. Gemeente Hoorn.
- 14-11-2023, Cursus 'Integriteit voor Leidinggevenden'. Gemeente Hoorn.

Sander Gerritsen

- 16 maart BHV (EHBO) en 12 september (Ontruiming).
- 12 en 31 oktober. Verbindend Presenteren, door Otto Wijnen.

Joost Lubbers

- 4 april 2023: GPI behaald voor het werken aan de Dijk.

Anne de Groot

- 20-11-2023, Training Centric Leefomgeving, Gemeentehuis Hoorn.

Lorenzo Ruijter

- 22-02-2023: examen VCA-VOL, Alkmaar.

Sil Veenstra

- 11 april, BHV Herhalingscursus Ploegleiders.
- 25 september, BHV Herhalingscursus (Brand en Communicatie en Ontruiming).
- 7 maart, BHV Opleiding (basis cursus).

F. Lezingen

Michiel Bartels

- 28-29 januari 2023, Thoughts about Den Burg (Texel) in Medieval Times. Fries Museum, Leeuwarden.
- 9-3-2023, Gouschat Hoogwoud in De Hoge Heren, Hoogwoud.
- 23-3-2023, voor 'Het Genootschap' Karl Hermann Jacob Friesen op Texel, Rijksdienst Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- Maart 2023, De Goudschat van Hoogwoud, Sieraden voor de Strijd, voor presentatie Glossy West-Friesland, Kasteel Radboud, Medemblik.
- 11-6-2023, 4 x Lezing 'Slag op de Zuiderzee' voor HV Oud Monnickendam, Monnickendam.
- 2-9-2023, De Slag op de Zuiderzee, Westfriezendag Berkhout.
- 14-10-2023, Slag op de Zuiderzee voor Publieksdagen Viering Slag op de Zuiderzee, Oosterkerk, Hoorn.
- 15-10-2023, Slag op de Zuiderzee voor burgemeesters & wethouders Waterland & West-Friesland, aan boord van Zeilschip Bounty, Haven Hoorn (+ vlootshow).
- 19-10-2023, Slag op de Zuiderzee voor Vereniging Oud Enkhuizen, Zuiderkerk, Enkhuizen.

- 25-10-2023, Slag op de Zuiderzee voor Rotary Club De Compagnie, Hoorn.
- 16-11-2023, Reuvenusdagen, Hoorn en het Slavernijverleden, Schouwburg het Park, Hoorn.
- 28-1-2023, Lezing Slag op de Zuiderzee voor AWN Geestmerambacht, Oudkarspel.

Lenna Bartens

- 15-12-2023, 40e jaarboek van de vriendenkring; inleiding: Opgraving sluis Slikkerdijk/Grote Sloot-Vrienden van de Hondsbossche.

Dieuwertje Duijn

- 11-1-2023, Lezing over onderzoek naar stolpboerderijen voor Oud Hoorn.
- 15-2-2023, Lezing over Een huwelijk aan diggelen, het historisch en archeologisch onderzoek naar dokter Zacheus de Jager, die in de 17de eeuw in Enkhuizen leefde. Voor PCOB in Hoorn.
- 24-3-2023, Lezing over onderzoek naar stolpboerderijen voor Historische Vereniging Sijbekarspel-Spanbroek.
- 13-4-2023, Lezing over onderzoek naar stolpboerderijen en meer specifiek het 'verhaal van het hout', voor het Zijper Museum in Schagerbrug.
- 29-4-2023, Lezing over onderzoek naar stolpboerderijen voor Historische Vereniging Twisk (Twisca).
- 10-5-2023, Lezing over onderzoek naar stolpboerderijen voor KBO Hoorn.
- 7-6-2023, Lezing over onderzoek naar stolpboerderijen en meer specifiek het 'verhaal van het hout', voor het Zijper Museum in Schagerbrug. Herhaling van de lezing van 13-4-2023.
- 9-9-2023, Lezing over onderzoek naar stolpboerderijen tijdens Open Monumentendag in de gemeente Hollands Kroon.
- 22-9-2023, Lezing over onderzoek naar stolpboerderijen tijdens de excursie van de Vereniging voor Landbouw Geschiedenis (VLG) in West-Friesland.
- 17-11-2023, Lezing over onderzoek naar stolpboerderijen, als onderdeel van de Gaststadsessie tijdens de Reuvenusdagen.
- 18-11-2023, Lezing over historisch en archeologisch onderzoek op het terrein van de houtzaagmolen in Spanbroek voor Stichting Historisch Spanbroek-Opmeer.

Sander Gerritsen

- 15 november 'Kijk op de dijk! Archeologisch onderzoek in en rondom de Markermeerdijken', voor deelnemers van de excursie in Katwoude.
- 16 november 'Archeologisch onderzoek naar wat er in en onder de dijken ligt', lezing als onderdeel van de sessie: 'Een dijk van een verhaal' in het kader van de Reuvenusdagen.

Anne de Groot

- 17-01-2023, Presentatie Archeologie, RO en Vergunningen, Opmeer.
- 27-06-2023, Presentatie Archeologie en Ruimtelijk Beleid, Wognum.

Lorenzo Ruijter

- 09-03-2023, officiële eerste presentatie van de schat van Hoogwoud, RMO, Leiden.
- 09-03-2023, korte lezingen (drie rondes) over de schat van Hoogwoud, Hooghe Heeren, Hoogwoud.
- 23-10-2023, lezing over de schat van Hoogwoud en mijn ervaringen als vinder, AWN afd. 2, Clubhuis Oud Stede Broec, Grootebroek.

Carla Soonius

- 27-09-2023, Korte lezing over Westfriese Omringdijk en zijn omgeving (Kerkje Eenigenburg).

Bart ter Steege

- 19 oktober, Molensymposium Keyserkerk Middenbeemster, 'Het molencomplex aan de Oosterdijk te Medemblik. Molen nr. 6.'
- 9 september, Open Monumentendag Hoorn, 'Archeologisch onderzoek tijdens de verbouw van het Westfries Museum.'
- 6 april, Probusclub Hoorn en Omstreken, 'Opgravingen op en rond het Kerkplein.'

G. Podcasts

Michiel Bartels

- 4 mei 2023, De dijk als schatkamer voor de archeoloog via DIJK_NL en Spotify.
- 1 juni 2023, Dijkmagazijn Scharwoude, podcast. <https://open.spotify.com/episode/3TER12UWVIDFchj8BpoAu>.
- 22-10-2023, De Slag op de Zuiderzee door The Dutch Historian in de kerk van Aartswoud met Peter Swart & Jan de Bruin. <https://podcastluisteren.nl/pod/The-Dutch-Historian-Geschiedenis-Podcast>.

Lorenzo Ruijter

- 16-03-2023: Podcast NOS jeugdjournaal mbt metaaldetectie en schat van Hoogwoud.

H. Radio & TV

Michiel Bartels

- 19-1-2023, NH Radio: Lunchroom met Patricia Nagelkerke, Slag op de Zuiderzee.
- 20-5-2023. Opnames Theaterproductie 'De Slag om het Beeld' door Op Roet, Hoorn.
- 31-7-2023, NH Radio: Lunchroom met Patricia Nagelkerke over boegbeeld Barry (+ live uitzending)
- 2-8-2023, TV NH, opnames Kastelen in West-Friesland, Kasteel Wijdenes vanuit clubgebouw Historische Vereniging De Suyder Cogghe.
- 25-5-2023, 27-9-2023 & 23-10-2023, TGVideo, opnames met Yuri van Koeveringhe 'De Reis van Bossu', kunstslag Imming BV Hoorn

I. Overig

Michiel Bartels

- 20-1-2023. Minisymposium afscheid Prof. Dr. Hans Mol van de Fryske Akademy.
- 6 tot 13-2-2023, Expert meeting Orkney-Shetland (VK), Material culture, olv Prof. Dr. Nathasha Mehler.
- 17-4-2023 Leiden, Academiegebouw, Oratie Prof. Dr. Martijn Manders, maritieme archeologie.

Bijlage 2 - Actorregister

Naam	Functie	Actorstatus	Dienstverband	FTE
Michiel Bartels	Gemeentelijk archeoloog	Senior KNA Archeoloog/ Senior KNA Specialist Materialen	Vaste dienst	1,00
Carla Soonius	Regio-archeoloog	Senior KNA Archeoloog/ Senior KNA Prospector	Vaste dienst	0,89
Christiaan Schrickx	Archeoloog / Materiaalspecialist	Senior KNA Archeoloog/ Senior KNA Specialist Materialen	Vaste dienst	0,89
Sander Gerritsen	Archeoloog	Senior KNA Archeoloog	Vaste dienst	1,00
Bart ter Steege	Archeoloog	Senior KNA Archeoloog	Vaste dienst	0,89
Dieuwertje Duijn	Archeoloog / Materiaalspecialist	KNA Archeoloog MA / KNA Specialist Materialen en Archeobotanie	Vaste dienst	0,89
Fleur Schinning	Archeoloog	KNA Archeoloog MA	Duurzaam ingehuurd	0,89
Jasper Leek	Archeoloog	KNA Archeoloog MA	Vaste dienst	1,00
Wytze Stellingwerf	Archeoloog / Materiaalspecialist	KNA Archeoloog MA / KNA Specialist Materialen	Duurzaam ingehuurd	1,00
Anne de Groot	Archeoloog	KNA Archeoloog MA	Vaste dienst	0,89

Bijlage 3 - Overzicht projectadviezen 2018

Gemeente	Aantal	Type document
Diversen	1	Overig
Diversen	2	RO advies overheid
Drechterland	2	Beoordeling rapportage derden
Drechterland	1	Bureauonderzoek
Drechterland	5	RO Advies overheid
Drechterland	2	WABO Adviseren
Drechterland	9	WABO Quickscan
Enkhuizen	2	Overig
Enkhuizen	1	RO Advies overheid
Enkhuizen	2	WABO Adviseren
Enkhuizen	10	WABO Quickscan
Hollands Kroon	4	Beoordeling rapportage derden
Hollands Kroon	3	Overig
Hollands Kroon	3	RO Advies overheid
Hollands Kroon	2	WABO Adviseren
Hollands Kroon	13	WABO Quickscan
Hoorn	3	Cultuurhistorisch en archeologisch advies
Hoorn	4	Overig
Hoorn	1	RO Advies overheid
Hoorn	1	WABO Adviseren
Hoorn	13	WABO Quickscan
Koggenland	3	Beoordeling rapportage derden
Koggenland	3	Overig
Koggenland	11	WABO Quickscan
Medemblik	1	Beoordeling rapportage derden
Medemblik	1	Bureauonderzoek
Medemblik	4	Integrale Quickscan
Medemblik	5	RO Advies overheid
Medemblik	3	WABO Adviseren
Medemblik	20	WABO Quickscan
Opmeer	1	Overig
Opmeer	1	WABO Adviseren
Opmeer	10	WABO Quickscan
Schagen	2	Beoordeling rapportage derden
Schagen	6	Cultuurhistorisch en archeologisch advies

Schagen	2	Integrale Quickscan
Schagen	1	Overig
Schagen	10	RO Advies overheid
Schagen	1	Waarneming
Schagen	5	WABO Adviseren
Schagen	6	WABO Quickscan
Stede Broec	1	Beoordeling rapportage derden
Stede Broec	2	RO Advies overheid
Stede Broec	2	WABO Quickscan
Texel	13	WABO Quickscan
Eindtotaal	201	

Bijlage 4 - Verschenen rapporten en notities

Rapporten

Leek, J. & Stellingwerf, W. 2023. Over zoden en keurloden. Archeologisch onderzoek aan Hoofdstraat 40 in Bovenkarspel, gemeente Stede Broec. *West-Friese Archeologische Rapporten 173*. Archeologie West-Friesland, Stede Broec.

Leek, J. 2023. Vroeg-Romeinse resten onder een voormalig voetbalveld. Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van Proefsleuven (IVO-P) op het voormalige B-veld van voetbalvereniging Vesdo in Schagerbrug, gemeente Schagen. *West-Friese Archeologische Rapporten 174*. Archeologie West-Friesland, Schagen.

Schrikkx, C.P. 2023. Een perceel achter De Knipboog. Archeologisch onderzoek op het perceel Venidse 2 in Hoorn, gemeente Hoorn. *West-Friese Archeologische Rapporten 175*. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Duijn, D. M. 2023. Een stolpboerderij uit 1897 op een oude huisterp. Archeologisch onderzoek op het perceel Dorpsstraat 318 in Zwaag, gemeente Hoorn. *West-Friese Archeologische Rapporten 176*. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Leek, J. 2023. Over dammen en dijken, kreken en kwelders. Archeologisch onderzoek op het perceel Nes 30 in Schagen, gemeente Schagen. *West-Friese Archeologische Rapporten 177*. Archeologie West-Friesland, Schagen.

Gerritsen, S. 2023. Archeologisch proefsleuvenonderzoek aan de Bijenkorfweg in Oosterend, gemeente Texel. *West-Friese Archeologische Rapporten 178*. Archeologie West-Friesland, Texel.

Leek, J. 2023. Opgraving Parkstraat 14 in Den Burg, gemeente Texel. *West-Friese Archeologische Rapporten 180*. Archeologie West-Friesland, Texel.

Notities

Duijn, D. m., Groot, A. S. de., Soenius, C. M. 2023. Actualisering Beleidskaart Archeologie Gemeente Enkhuizen. *West-Friese Archeologische Notities 69*. Archeologie West-Friesland, Enkhuizen.

Bijlage 5 - Speech wethouder A. Boomgaars

Reuvenusdagen Hoorn

De erfenis van het koloniaal verleden van Hoorn, een vloek of een zegen?

Vrijdag 17 november 2023

Beste Archeologen van Nederland,

Graag heet ik jullie welkom in ons mooie Hoorn, de parel van de voormalige Zuiderzee en nu een juweel van een stad aan het huidige Markermeer.

De meeste van jullie hebben al onze monumentale binnenstad en haven bekeken. Onze gemeente heeft nu 840 gebouwde monumenten en één archeologisch monument, Het Glop. Het fraaiste monument is echter onze ligging aan zee. Je hoeft hier in de foyer van Schouwborg het Park maar naar buiten te kijken en je ziet de openheid van het Hoornse Hop.

De laatste jaren heeft onze stad zwaar geïnvesteerd in het beleefbaar maken van het erfgoed en de verbinding te leggen met de voormalige zee. Daarom is er een groot stadsstrand aangelegd. Wat jullie nu buiten zien is het eerste van de drie stadsstranden. Deze zomer is er volop gebruik van gemaakt en we kunnen het nu al een succes noemen. De verbinding met de zee is weer hersteld.

Het erfgoed op de bodem van de zee is voorafgaand aan de aanleg van het stadsstrand onderzocht en heeft erg veel opgeleverd. Gelijktijdig is een groot deel van het de bodem van het Hoornse Hop onderzocht.

Waarom? Dat is enerzijds nieuwsgierigheid naar wat er op de bodem ligt. Tijdens het onderzoek zijn veel boeiende zaken aangetroffen. Daarnaast wordt de druk op het water wordt steeds groter. Stadsstranden, havens, wooneilanden, energieparken, we zien het allemaal voorbijkomen. Ruimtelijke ordening en maritiem erfgoed gaan elkaar ongetwijfeld raken.

De ligging van de stad aan de voormalige open zee was een gevaar maar ook een voordeel. Een gevaar omdat de waterveiligheid voor de inwoners beslist niet zeker was. Dijkdoorbraken, landverlies en het wegvagen van hele dorpen in stormvloed kwam met enige regelmaat voor. Het duurde lang voordat de strijd tegen de zee was gewonnen. Nu is het echter weer volop een issue. De bereikbaarheid van de stad over zee was voor de middeleeuwse kooplieden ook een voordeel. Al het transport ging over water. De vondst onlangs van de 13de-eeuwse ring van tot op heden onbekende koopman Diederik van Stavoren bewijst dat maar weer. Maar de bereikbaarheid over water vormde ook een nadeel.

Wat betreft erfgoed staat dit jaar 2023 geheel in het teken dat 450 jaar geleden hier achter mij in het Hoornse Hop de uiteindelijke slag tussen de vloot van Watergeuzen van Willem van Oranje en de regeringsvloot van de Spanjaarden werd geleverd. De twee vloten botsten hier op 11 oktober, een onvermijdelijke clash. Het was voortgekomen uit onverdraagzaamheid,

tirannie en overlevingsdrang. De protestantse geuzen van Willem van Oranje wonnen. De katholieken van koning Filips II en de tirannieke hertog Alva verloren. Dat heeft lang zijn sporen nagelaten.

Wij hebben in dit jubeljaar deze 'Slag op de Zuiderzee' onder de aandacht gebracht door op allerlei niveaus de bevolking hierbij te betrekken. Op 11 oktober was hier een congres gewijd aan de Slag op de Zuiderzee waarbij de fraaie publicatie van het alomvattende onderzoek werd gepresenteerd. De erfgoedinstellingen van West-Friesland hebben hierin soepel samengewerkt. In het weekeinde van 13, 14 en 15 oktober was onze stad vol van cultuurhistorische activiteiten. De stadsdichter schreef gedichten, kanonnen werden afgeschoten, zangkoren, vendels soldaten met trompetters en tamboers waren overal te vinden. Tijdens de vlootshow en een gespeelde aanval van de Geuzen op het Spaanse admiraalschip De Inquisitie stonden meer dan 10.000 mensen op de kade. Wat een succes!

Voor mij sprak echter de theatershow het meest tot de verbeelding. Op dit podium stond enkele weken geleden, na een tournee door heel West-Friesland, voor een volle zaal de theatershow 'De Slag om het beeld'. Een moderne productie met als kernboodschap wie er nu op de sokkel gehesen moest worden als 'Held van deze slag op de Zuiderzee' ???

Was het de Spaanse admiraal Bossu met bloed aan de handen, was het de volksheld Jan Haring voor zijn heldendaad van het kapen van de admiraalsvlag of was het boerin Jantien die niet zo solidair met andere plattelandsbewoners bleek te zijn als zij zelf had rondverteld..... Ik heb ervan genoten.

Essentieel aan de voorstelling was echter de doorkijk naar de discussie die hier in Hoorn al meer dan honderd jaar speelt en nu weer zeer actueel is. Dit kan jullie niet zijn ontgaan. Op ons centrale plein de Roode Steen staat het beeld van Jan Pieterszoon Coen, geboren in Hoorn en opgeklommen in de hiërarchie van de Verenigde Oost-Indische Compagnie tot gouverneur-generaal van Oost Indië. Op z'n zachtst gezegd heeft hij een verleden dat niet onbesproken is.

Door de overwinning van de protestantse rebellen en het uitroepen van de Republiek der Verenigde Nederlanden kon geïnvesteerd worden in de eigen handel en scheepvaart. Door de centrale ligging in Europa, technische innovatie en ondernemersgeest ontstond in de Zeven Provinciën een samenleving gericht op winst, prestige en globale expansie. Op die golf voer Hoorn volop mee. De Hoornse vloot bevoer de zeven wereldzeeën, denk maar aan Kaap Hoorn aan het uiterste puntje van Zuid-Amerika. De welvaart voor de stedelijke elite was onmiskenbaar. Het trok velen uit Europa aan om in de steden van de Republiek te komen wonen om mee te werken en te delen in deze welvaart.

In de 19de-eeuwse beeldvorming van het Nederlandse verleden was plaats voor historische iconen. Daarbij hoorde J P Coen. In 1893 kreeg hij een standbeeld op de Roode Steen hier in Hoorn. Zijn tijdgenoot Piet Heijn kreeg een beeld in Delfshaven. Beide ijzervreters kregen in Amsterdam een naar hen vernoemde tunnels, pleinen en kades. De eerste Coentunnel, waar jullie wellicht vanmorgen doorheen zijn gereden, in 1961 en de 2de Coentunnel 2014. Amsterdam bouwde in 1993 nog een tunnel vernoemd naar een zeeheld Piet Hein.

In 1893 barstte de maatschappelijke discussie in Hoorn al los. Naast het feestgedruis

klonken uiterst kritische klanken over een gouverneur met bloed aan de handen. Het was een opmaat naar de discussie die in de jaren '70 en '80 uitgebreid woedde in het kader van "Wat gaan we doen met Coen?" Dit is een landelijke discussie over het koloniale – en slavernijverleden waarin Hoorn niet uniek is. Het is geanalyseerd in het onlangs verschenen rapport van de KNAW 'Wankele Sokkels'. Het rapport is een gevolg van de discussie over het slavernijverleden van de steden uit de Republiek en het Koninkrijk aangesloten bij de VOC en West-Indische Compagnie.

Dat slavernijverleden van Hoorn is een zwarte bladzijde in de erfenis uit het verleden. Het verdient daarom grote aandacht. Vandaar dat ons gemeentebestuur dit heeft laten onderzoeken. De vaststellingen uit het in juni van dit jaar verschenen rapport liegen er niet om. Hoorn heeft actief deelgenomen aan de handel in slaafgemaakten tussen Afrika en Amerika en hier goed aan verdiend. Het blijkt dat de erfenis over wat wij tot onlangs 'De Gouden Eeuw' noemden, pijnlijk en gruwelijk is. Dat hebben jullie gisteren in de lezingen hier ook kunnen horen.

Met dit verleden moeten we in deze stad omgaan want groepen in de Hoornse maatschappij en daarbuiten voelen zich hierdoor heel begrijpelijk aangesproken en willen hun stem laten horen. De demonstratie in Hoorn 20 juni 2020 liep uit de hand en de politie moest ingrijpen en lege een cordon om het beeld van Coen. In steden als Bristol in Engeland werd een paar dagen eerder het standbeeld van Edward Colston, een van de grootste handelaren in slaafgemaakten, van zijn sokkel getrokken en in de haven gekieperd. Zover kwam het hier niet...

Het Hoornse stadsbestuur ontwijkt de discussie niet, integendeel. Dat viel twee weken geleden tijdens de uitzending van Human goed te zien. Wij zijn een dialoog aangegaan. De onderlinge discussie over het slavernijverleden voeren we volop. Wij luisteren en horen een meerstemmig verhaal uit diverse groepen van de Hoornse bevolking en daarbuiten. Daarbij streven wij niet naar polarisatie maar naar meer onderling begrip. Daarom zijn wij afgelopen dinsdag 14 november in onze raadscommissie verder gaan spreken over het slavernij- en koloniale verleden van onze stad. Erfgoededucatie en bewustwording van dit verleden stond centraal. Het burgerberaad moet worden opgezet.

Dan blijft de vraag over "wat gaan we doen met Coen??" Het verleden poets je niet weg door een beeld te laten verdwijnen. De zwarte bladzijde uit het verleden blijft. Op dit moment zijn wij volop bezig met de ontwikkeling van het nieuwe Westfries Museum aan de Roode Steen. In dat museum zullen deze thema's zondermeer aan de orde komen. Maar of Coen en zijn sokkel ook naar de tuin van het museum verhuizen of juist blijft staan, is aan de stad.

Samenvattend kan ik stellen dat Hoorn midden in de storm van de discussie over het slavernij- en koloniale verleden zit. Het is ook aan jullie archeologen om in de komende jaren dit verder te onderzoeken, uit te dragen en te vertellen aan het publiek. Daarin heeft de Nederlandse archeologie ter land en ter zee in Nederland, Caraïbisch Nederland en daarbuiten een belangrijke rol. Ik reken op jullie.

[EINDE]

Bijlage 6 – Nieuwsberichten Goudschat Hoogwoud (P. Veenstra)

Nederland

https://www.gooieneemlander.nl/cnt/dmf20230309_50055755?utm_source=divr.it&utm_medium=twitter

<https://www.dutchnews.nl/news/2023/03/medieval-treasure-shows-west-frisians-had-international-network/>

<https://weeff.nl/hoogwoud-vol-van-het-goud-het-is-de-talk-of-the-town/>

https://www.telegraaf.nl/nieuws/1728548218/lorenzo-vindt-goudschat-in-een-weiland-bij-hoogwoud-vondst-van-de-eeuw?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=seeding-telegraaf

<https://weeff.nl/schat-van-hoogwoud-tentoongesteld-in-leids-museum-hoogst-haalbare-voor-detectorzoeker/>

https://www.haarlemsdagblad.nl/cnt/dmf20230309_38464502?utm_source=divr.it&utm_medium=twitter

https://www.gooieneemlander.nl/cnt/dmf20230309_38464502?utm_source=divr.it&utm_medium=twitter

<https://archeologieonline.nl/nieuws/unieke-middeleeuwse-goudschat-ontdekt-in-hoogwoud>

https://www.ijmuidercourant.nl/cnt/dmf20230309_38464502?utm_source=divr.it&utm_medium=twitter

https://www.volkskrant.nl/wetenschap/middeleeuwse-goudschat-ontdekt-in-noord-holland-sieraden-van-duizend-jaar-oud-een-topvondst~b2033226/?utm_medium=Social&utm_source=Twitter&referrer=https%3A%2F%2Ft.co%2F#Echobox=1678356386-1

https://www.leidschdagblad.nl/cnt/dmf20230309_38675022

https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20230310_43071606?utm_source=google&utm_medium=organic

https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20230309_38464502

https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20230309_57933555?utm_source=google&utm_medium=organic

<https://www.nu.nl/wetenschap/6254595/duizend-jaar-oude-goudschat-gevonden-in-hoogwoud.html>

<https://historiek.net/middeleeuwse-schat-gevonden-in-hoogwoud/154746/>

<https://archeologiewestfriesland.nl/de-schatvondst-van-hoogwoud/>

<https://www.rmo.nl/nieuws-pers/nieuwsberichten/unieke-schatvondst-uit-hoogwoud-nu-te-zien/>

https://www.nrc.nl/nieuws/2023/03/09/man-met-metaaldetector-vindt-middeleeuwse-goudschat-in-noord-holland-a4159027?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=twitter&utm_term=20230309

<https://nos.nl/artikel/2466810-unieke-middeleeuwse-schat-gevonden-met-metaaldetector-in-hoogwoud>

<https://youtu.be/wtiayaVLbfs>

<https://youtu.be/VKJwP-DLDOA>

<https://twitter.com/i/status/1633923565518225409>

<https://twitter.com/prehistoryRMO/status/1633773260167938048>

<https://twitter.com/EMFVerheggen/status/1634196677857796097>

<https://ifthenisnow.eu/nl/agenda/de-schatvondst-van-hoogwoud>

<https://www.boerderij.nl/middeleeuwse-schat-gevonden-op-perceel-akkerbouw-zo-qa-je-om-met-schatgravers>

<https://twitter.com/KvanOosterom/status/1634493822037028867>

<https://www.nhnieuws.nl/nieuws/315864/dit-is-de-bijzondere-schat-van-west-friesland-het-is-de-vondst-van-de-eeuw>

<https://www.nhnieuws.nl/nieuws/315839/lorenzo-vindt-unieke-middeleeuwse-schat-met-metaaldetector-ik-trilde-van-de-adrenaline>

<https://www.nhnieuws.nl/nieuws/315933/schat-van-hoogwoud-tentoongesteld-in-leids-museum-hoogst-haalbare-voor-detectorzoeker>

<https://www.omroepwest.nl/nieuws/4691986/schat-uit-middeleeuwen-gevonden-uit-het-niets-had-ik-goud-in-handen>

https://onswestfriesland.nl/2023/nieuws_opmeer/de-schatvondst-van-hoogwoud-middeleeuwse-gouden-sieraden-en-zilveren-munten/?feed_id=5974&unique_id=6409ba16cbeb6

<https://www.dutchnews.nl/news/2023/03/medieval-treasure-shows-west-frisians-had-international-network/>

<https://www.opmeer.nl/de-schatvondst-van-hoogwoud-middeleeuwse-gouden-sieraden-en-zilveren-munten>

<https://www.nporadio1.nl/fragmenten/nos-radio-1-journaal/fa9cdce9-8232-4e15-9f36-ee05b32961c1/2023-03-10-schat-van-hoogwoud-gepresenteerd>

<https://www.hartvannederland.nl/uitzendingen>

<https://jeugdjournaal.nl/artikel/2467654-kindervraag-hoe-kan-je-een-schat-vinden.html>

<https://www.kijk.nl/programmas/hart-van-nederland-late-editie/WsRxtp5oHDA>

<https://archeologiewestfriesland.nl/de-schatvondst-in-het-nieuws/>

<https://www.nhnieuws.nl/nieuws/315933/schat-van-hoogwoud-tentoongesteld-in-leids-museum-hoogst-haaltbare-voor-detectorzoeker>

<https://sleutelstad.nl/2023/03/09/bijzondere-middeleeuwse-schat-te-zien-in-rijksmuseum-van-oudheden/>

<https://www.nporadio1.nl/fragmenten/de-nacht-van/0111a8c8-1c99-4036-8a2e-7010306fb848/2023-03-13-christiaan-schrikk-over-goudschat-hoogwoud>

<https://www.nporadio1.nl/fragmenten/nos-radio-1-journaal/fa9cdce9-8232-4e15-9f36-ee05b32961c1/2023-03-10-schat-van-hoogwoud-gepresenteerd>

<https://www.parool.nl/nederland/goudschat-van-tien-eeuwen-oud-opgegraven-uit-noord-hollandse-klei-verbluffend-goed-bewaard-gebleven~b16c7121/?referrer=https%3A%2F%2Farcheologiewestfriesland.nl%2F>

Engeland / Amerika / Engelstalig

<https://www.reuters.com/world/europe/dutch-historian-finds-medieval-treasure-using-metal-detector-2023-03-09/>

<https://en.prothomalo.com/international/europe/ubyfjc5vur>

<https://edition.cnn.com/style/article/netherlands-treasure-discovery-metal-detector>

https://youtu.be/bCwse_tjUqw

<https://youtu.be/JS1ZgLHAou8>

<https://twitter.com/CaligulaBushman/status/1634262902147260423>

<https://www.medievalists.net/2023/03/medieval-treasure-trove-discovered-in-the-netherlands/>

<https://www.abc.net.au/news/2023-03-11/dutch-historian-finds-medieval-treasure-using-metal-detector/102083320>

<https://www.livescience.com/very-very-rare-gold-and-silver-medieval-treasure-unearthed-in-the-netherlands>

<https://www.goodnewsnetwork.org/dutch-27-year-old-finds-1000-year-old-medieval-treasure-using-metal-detector/>

<https://www.archaeology.org/news/11290-230316-netherlands-buried-treasure>

<https://www.dailysabah.com/life/history/dutch-historian-unearths-1000-year-old-treasure-in-netherlands>

<https://www.bbc.co.uk/sounds/play/p0f8mcrx>

<https://www.thetimes.co.uk/article/e26b339c-c0f0-11ed-89bb-9ee8b04f3f4c?shareToken=e31112ce232b58ff0bab27818eeb38a1>

<https://edition.cnn.com/style/article/netherlands-treasure-discovery-metal-detector/index.html>

<https://www.nbcnews.com/news/world/dutch-historian-discovers-medieval-treasure-using-metal-detector-rcna74304>

Frankrijk

<https://www.connaissancedesarts.com/monuments-patrimoine/archeologie/aux-pays-bas-decouverte-par-hasard-au-detecteur-de-metaux-dun-exceptionnel-tresor-de-monnaies-et-de-bijoux-enterre-il-y-a-800-ans-11180891/>

<https://twitter.com/HistoireOdyssee/status/1634095219258847232>

<https://www.ouest-france.fr/leditiondusoir/2023-03-13/avec-son-detecteur-de-metaux-il-decouvre-de-precieux-bijoux-en-or-datant-du-moyen-age-4deca52e-edc2-4f29-b1bb-faf96fd399b5>

Duitsland

<https://www.krone.at/2954282>

<https://www.spiegel.de/wissenschaft/mensch/niederlaender-findet-tausend-jahre-alten-goldschatz-a-c776afd1-78ce-4c41-9efa-4088bc51a3>

Polen

<https://www.focus.pl/artykul/skarb-sprzed-1000-lat-z-hoogwoud>

Tsjechië

https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/detektor-kovu-poklad-nizozemsko_2303170638_mst

Turkije

<https://www.tgrthaber.com.tr/fotogaleri/bir-donemin-efsane-oyuncularindandi-simdi-gorenler-taniyamiyor-jet-linin-son-hali-yurek-burktu-31764>

Arabisch

<https://www.elbalad.news/5685540>

Israel

<https://www.ynet.co.il/environment-science/article/sjje16kxh>

Italië

<https://youtu.be/c-JE5Xhblay>

https://www.tgcom24.mediaset.it/2023/video/paes-bassi-27enne-trova-un-tesoro-medievale-usando-un-metal-detector_62093870-02k.shtml

Spanje / Spaanstalig

<https://www.laprensagrafica.com/tendencias/Penso-que-habia-desenterrado-un-frasco-de-mermelada-y-era-un-tesoro-medieval-20230312-0017.html>

https://historia.nationalgeographic.com.es/a/descubren-en-holanda-un-extraordinario-tesoro-medieval-de-joyas-de-oro-y-monedas-de-plata_19294?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=trafico

<https://www.lanacion.com.ar/lifestyle/penso-que-habia-desenterrado-un-frasco-de-mermelada-y-era-un-tesoro-medieval-nid10032023/>

<https://www.meneame.net/m/cultura/tesoro-medieval-unico-mundo-descubierto-hoogwoud-nl>

https://www.clarin.com/internacional/hallo-tesoro-medieval-oro-pradera-creyendo-desenterraba-frasco-dulce_0_YeXmIeYXV3.amp.html

Portugal

<https://revistagalileu.globo.com/ciencia/arqueologia/noticia/2023/03/historiador-holandese-encontra-tesouro-medieval-usando-detector-de-metais.ghtml>

Aziatisch

<https://www.theasianconnectionsnewspaper.com/dutch-historian-finds-medieval-treasure-using-metal-detector/>

China

<https://www.chinapress.com.my/20230311/%E7%94%B7%E5%AD%90%E5%AF%BB%E5%AE%9D%E6%84%8F%E5%A4%96%E5%8F%91%E7%8E%B0-1000%E5%B9%B4%E5%8E%86%E5%8F%B2%E9%87%91%E9%A6%96%E9%A5%B0/>

Thailand

<https://www.prachachat.net/d-life/news-1227510>

Hongarije

<https://www.origo.hu/tudomany/20230313-hihetetlen-jelentosegu-kincstarat-fedeztek-fel-hollandiaban.html>

Roemenië

<https://www.hotnews.ro/stiri-international-26131577-istoric-olandez-descoperit-cumoaara-medievala-ajutorul-unui-detector-metale.htm>

Vietnam

<https://dantri.com.vn/khoa-hoc-cong-nghe/phat-hien-kho-bau-thoi-trung-co-nho-may-do-kim-loai-20230315105725047.htm>

Indonesië

<https://youtube.com/shorts/xPEvxP6-CeA?feature=share>

India

<https://maharashtratimes.com/international/international-news/1200-year-old-medieval-gold-treasure-found-in-netherlands/articleshow/98667633.cms>

<https://zeenews.india.com/hindi/world/dutch-historian-find-thousand-year-old-medieval-gold-treasure-in-netherlands/1604951>

<https://zeenews.india.com/gujarati/world/dutch-historian-find-thousand-year-old-medieval-gold-treasure-in-netherlands-254716>

<https://tv9telugu.com/world/medieval-gold-treasure-dutch-historian-lorenzo-ruijter-find-thousand-year-old-medieval-gold-treasure-in-netherlands-au43-908006.html>

<https://tv9telugu.com/world/1000-year-old-medieval-golden-treasure-discovered-in-netherlands-pics-surface-au42-907493.html>

Bosnië en Herzegovina

<https://informer.rs/magazin/zanimljivosti/777525/blaog-otkrice>

Hindoestaans

<https://www.hindustantimes.com/world-news/1000yearold-medieval-golden-treasure-discovered-in-netherlands-pics-surface-101678416505200.html>

Korea

<https://www.gmnnews.com/%eb%84%a4%eb%8d%9c%eb%9e%80%eb%93%9c-%ec%97%ad%ec%82%ac%ea%b0%80-%ea%b8%88%ec%86%8d-%ed%83%90%ec%a7%80%ea%b8%b0%eb%a1%9c-%ec%a4%91%ec%84%b8-%eb%b3%b4%eb%ac%bc-%eb%b0%9c%ea%b2%ac/>

Onbekend

<https://youtu.be/5myHyBysy5A>

<https://youtu.be/mFm0dDWrbXo>

<https://youtu.be/xTne7Z5dV4A>

<https://youtube.com/shorts/qw8U8lZreQ4?feature=share>

